

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра економіки праці та менеджменту

«До захисту в ЕК»

«До захисту допущено»

Директор інституту

Завідувач кафедри

(підпис) Олег ШЕРЕМЕТ
(ім'я та прізвище)

(підпис) Тамара БЕРЕЗЯНКО
(ім'я та прізвище)

« ____ » _____ 2024 р.

« ____ » _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності _____ 073 «Менеджмент» _____
(код та спеціальності)

освітньо-професійної програми «Менеджмент» _____

на тему: «Управління сталим розвитком підприємств харчової промисловості»

Виконала: здобувачка 4 курсу, групи МН-4-6

Шокодько Тетяна Сергіївна

(підпис)

Керівник д.е.н., проф. Бурлуцька Світлана Владиславівна

(підпис)

Рецензент

(ім'я та прізвище)

(підпис)

Я як здобувачка Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавала і не одержувала недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувачка

(підпис)

Київ – 2024 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра економіки праці та менеджменту
Освітній ступінь бакалавр
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки
праці та менеджменту

_____ Тамара БЕРЕЗЯНКО
«19» грудня 2023 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Шокодько Тетяни Сергіївни

1. Тема роботи «Управління сталим розвитком підприємств харчової промисловості»
керівник роботи Бурлуцька Світлана Владиславівна, д.е.н., проф.
затверджені наказом закладу вищої освіти від 19.12.2023 р. № 1004-КС.
2. Строк подання здобувачем роботи 27 травня 2024 р.
3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні акти, аналітичні та статистичні матеріали стосовно теми роботи, бухгалтерська, статистична звітність та аналітичні матеріали ТДВ «Яготинський маслозавод».
4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
Розділ 1. Теоретико-методичні аспекти управління сталим розвитком підприємств харчової промисловості.
Розділ 2. Аналіз діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» та управління сталим розвитком підприємств харчової промисловості на прикладі ТДВ «Яготинський маслозавод».
Розділ 3. Удосконалення управління сталим розвитком підприємств харчової промисловості на прикладі ТДВ «Яготинський маслозавод».
5. Перелік графічного матеріалу Результати дослідження знайшли відображення у 24 рисунках та 30 таблицях ілюстративного матеріалу.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 19 грудня 2023 року**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір та вивчення джерел інформації для написання кваліфікаційної роботи. Складання бібліографії наукових джерел	19.01.2024 р.	
2	Розроблення та затвердження плану роботи керівником кваліфікаційної роботи і керівником проєктної групи	25.01.2024 р.	
3	Робота над вступом до кваліфікаційної роботи	31.01.2024 р.	
4	Підготовка першого розділу, висновків до нього та подання його керівнику	29.02.2024 р.	
5	Підготовка другого розділу, висновків до нього та подання його керівнику	29.03.2024 р.	
6	Підготовка третього розділу, висновків до нього та подання його керівнику	23.04.2024 р.	
7	Підготовка висновків до роботи та подання його керівнику	25.04.2024 р.	
8	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	29.04.2024 р.	
9	Остаточне оформлення роботи. Формування проєкту доповіді, ілюстративного матеріалу. Погодження з керівником кваліфікаційної роботи	10.05.2024 р.	
10	Подання завершеної роботи на розгляд комісії з попереднього захисту	13.05.2024 р.	
11	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри та подача електронного варіанту роботи для перевірки на плагіат	27.05.2024 р.	
12	Захист кваліфікаційної роботи	Згідно графіку захисту	

Здобувачка

(підпис)

Тетяна ШОКОДЬКО

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Світлана БУРЛУЦЬКА

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

У випускній роботі розглянуто і узагальнено існуючі теоретико – методичні засади управління сталим розвитком підприємств харчової промисловості. В роботі описано сутність управління сталим розвитком та його завдання та цілі, а також розглянуто підходи до формування системи управління сталим розвитком на підприємствах харчової промисловості.

Для оцінки доцільності запропонованого заходу було визначено сучасний стан розвитку ТДВ «Яготинський маслозавод» та досліджено управління сталим розвитком.

На основі дослідження результатів управління сталим розвитком ТДВ «Яготинський маслозавод» було розроблено заходи його удосконалення, які включали в себе удосконалення асортименту, таким чином був запропонований захід, щодо впровадження у виробництво соєвого молока. Впровадження у виробництво соєвого молока підвищить сталий розвиток підприємства, а саме екологічної, соціальної та економічної складової, так як розшириться коло споживачів і, відповідно, зростуть обсяги реалізованої продукції і прибутку.

Проведені розрахунки свідчать, що запропонований проєкт є прибутковим та в подальшому можливе його впровадження на підприємстві.

Кваліфікаційна робота складена на 116 сторінках, містить 30 таблиці, 24 рисунків.

Ключові слова: сталий розвиток, екологічність, зелена економіка, харчова промисловість, соціальний розвиток.

ANNOTATION

The final work considered and summarized the existing theoretical and methodological principles of managing the sustainable development of food industry enterprises. The work describes the essence of sustainable development management and its tasks and goals, as well as considers approaches to the formation of a sustainable development management system at food industry enterprises.

In order to assess the feasibility of the proposed measure, the current state of development of the "Yagotinsky Maslozavod" TDV was determined and the management of sustainable development was investigated.

On the basis of the study of the results of management of sustainable development of TDV "Yagotinsky Maslozavod", measures for its improvement were developed, which included improvement of the assortment, thus a measure was proposed regarding the introduction of soy milk into production. The introduction of soy milk production will increase the sustainable development of the enterprise, namely the ecological, social and economic component, as the circle of consumers will expand and, accordingly, the volume of products sold and profit will increase.

The performed calculations show that the proposed project is profitable and its implementation at the enterprise is possible in the future.

The qualification work consists of pages 116 contains, 30 tables, 24 figures.

Keywords: sustainable development, environmental friendliness, green economy, food industry, social development

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	10
1.1.Сутність управління сталим розвитком підприємства.....	10
1.2.Особливості управління сталим розвитком підприємств харчової промисловості.....	17
1.3.Методичні підходи до оцінки ефективності управління сталим розвитком підприємства.....	26
Висновок до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД» ТА УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ НА ПРИКЛАДІ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД».....	33
2.1. Аналіз ринку молочної продукції.....	33
2.2. Загальна характеристика діяльності суб'єкта господарювання.....	43
2.3. Оцінка ефективності управління сталим розвитком підприємства.....	51
Висновки до розділу 2.....	66
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ НА ПРИКЛАДІ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД».....	68
3.1. Комплекс заходів щодо удосконалення управління сталим розвитком.....	68
3.2. Обґрунтування доцільності диверсифікації асортименту продукції та її вплив на основні показники діяльності підприємства.....	73
3.3. Управлінсько-організаційне забезпечення впровадження нового напрямку виробництва на ТДВ «Яготинський маслозавод».....	81
Висновки до розділу 3.....	85
ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Перетворення світової продовольчої системи задля досягнення стійкості у всіх її вимірах є серйозним завданням. Досягнення Цілей сталого розвитку потребує відповідального управління серйозними змінами у глобальній продовольчій системі із залученням сотень мільйонів фермерів та їх сімей, глобальних ланцюжків поставок, тисяч компаній-виробників продуктів харчування, різноманітних систем виробництва продуктів харчування та місцевої екології, харчової промисловості та величезного розмаїття кулінарних традицій та культур. Сучасні підприємства дедалі більше усвідомлюють відповідальність за внесення суттєвих змін для приведення своєї корпоративної діяльності у відповідність до цілей управління сталого розвитку, проте багато існуючих концепцій сталого розвитку не відповідають поставленій меті.

Протягом багатьох років відсутність консенсусу за ключовими принципами, що визначають «орієнтований на цілі управління сталого розвитку» чи «стійкий» бізнес, створювало плутанину та сприяло «зеленому відмиванню». Існуючі системи та індекси сталого розвитку зазвичай не беруть до уваги або ігнорують певні аспекти ділової діяльності, які мають вирішальне значення для розуміння загального впливу підприємств харчової промисловості на цілі управління сталого розвитку.

Питання сталого розвитку активно досліджували та досліджують низка вітчизняних та іноземних вчених, зокрема: З. Герасимчук, І. Іртищева, В. Трегобчук, Ю. Волощук, М. Хвесик, В. Прадун, К. Флавін, Д. Кортен, Г. Френч та інші. Не дивлячись на велику кількість праць у сфері управління сталим розвитком, досі лишаються недостатньо опрацьованими питання, що стосуються управління сталим розвитком підприємств, що функціонують у харчовій промисловості.

Метою роботи є визначення напрямів удосконалення управління сталим розвитком підприємств харчової промисловості.

Виходячи з поставленої мети, у роботі сформульовано і вирішено наступні завдання:

- визначити сутність управління сталим розвитком підприємства;
- розглянути теоретичні аспекти управління сталим розвитком підприємств харчової промисловості;
- визначити методичні підходи до оцінки ефективності управління сталим розвитком підприємства;
- провести аналіз ринку молочної продукції;
- надати загальну характеристику діяльності суб'єкта господарювання;
- провести оцінку ефективності управління сталим розвитком підприємства;
- запропонувати комплекс заходів щодо удосконалення управління сталим розвитком;
- обґрунтувати доцільність диверсифікації асортименту продукції та його вплив на основні показники діяльності підприємства;
- розробити управлінсько-організаційне забезпечення впровадження нового напрямку виробництва.

Об'єкт дослідження – це процес управління сталим розвитком підприємства харчової промисловості ТДВ «Яготинський маслозавод»

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти формування системи управління сталим розвитком підприємства харчової промисловості.

Сферою застосування є підприємство ТДВ «Яготинський маслозавод», виробник ТМ «Яготинське».

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у роботі застосовувалися методи наукових досліджень, такі як: монографічний, порівняння, синтезу, дедукції, горизонтального та вертикального аналізу, коефіцієнтний, графічний, опитування та інші.

Інформаційною базою проведеного дослідження слугували розробки та публікації наукових досягнень вітчизняних та зарубіжних учених у сфері управління сталим розвитком підприємства; законодавчі та нормативно-

правові документи, що регламентують діяльність підприємств; статистична та фінансова звітність підприємства; періодичні видання; інформаційно-аналітичні матеріали, Інтернет-ресурси.

Апробація результатів роботи. Результати дослідження пройшли апробацію та оприлюднені в матеріалах XX Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці».

Шокодзько Т.С., Бурлуцька С.В. Управління сталим розвитком підприємства харчової промисловості. «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА У ФОКУСІ ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЕКОНОМІЦІ» [Електронне видання]: збірник тез XX ювілейній міжнародній наукової інтернет-конференції (м. Київ, 9 травня 2024р.). Київ, 2024. С. 16-18

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, містить 88 сторінок основного тексту, а також 30 таблиць і 24 рисунки, список використаних джерел з 48 найменувань і 5 додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

1.1. Сутність управління сталим розвитком підприємства

В умовах глобалізації ризик невизначеності зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства з можливістю втрати стійкості значно зростає. Активна експлуатація природних багатств, розвиток промисловості, зростання споживання та «переробки» енергетичних ресурсів веде до збільшення екологічного навантаження і також сприяє втрати стійкості. У той же час процеси розвитку не зупинити і необхідно усвідомлення та конкретизація нової політики розвитку. Для підприємства проблема сталого розвитку стоїть особливо гостро, оскільки саме сукупність підприємств утворюють економіку регіону, країни і стійкий розвиток підприємство визначає стійкий розвиток економіки регіону і країни. До теперішнього моменту часу існує кілька підходів до визначення поняття «сталий розвиток підприємства».

Представимо в табл.1.1 різні підходи до визначення «сталий розвиток підприємства».

Таблиця 1.1

Узагальнена таблиця визначення «сталий розвиток підприємств»

Автор	Визначення
1	2
Карпенко О.О.	«Сталий розвиток – це пошук кращих способів досягнення економічного й соціального добробуту як для майбутнього, так і для сьогодення» [20].
Брундтленд Г.Х.	«Започаткування концепції сталого розвитку як такої, що забезпечує задоволення потреб теперішнього покоління, незашкоджуючи можливостям майбутніх поколінь» [43].
Л.М.Мельник	«Сталий розвиток є благом для системи, тобто якщо система змушена направляти управлінські дії для підтримання заданих цільових показників життєдіяльності, то такий стан може бути охарактеризований як передкризовий» [22].

Продовження табл. 1.1

1	2
Olaosebikan T., Egbon F., Olayemi K	«Сталий розвиток досягається через забезпечення економічної життєздатності, соціальної справедливості та впливу на довкілля, де цілі сталого розвитку досягаються за умови належного економіко-математичного обґрунтування раціонального розподілення обмежених ресурсів через виробника до кінцевого споживача» [46].
Степаненко Т.О.	«Сталий розвиток підприємства полягає в системному підході до збалансованого управління економічною, екологічною та соціальною діяльністю, постійному здійсненні глибокої діагностики стану підприємства й розвитку його потенціалу, регулярному контролі ефективності в контексті забезпечення досягнення цільових показників сталого розвитку» [35, с.37].

Джерело: узагальнено автором на основі [20,22,35,43,46]

Аналіз і узагальнення наявних визначень і власні висновки дозволяють, що сталий розвиток підприємства - це процес безперервного оперативного та стратегічного управління зі своєчасним реагуванням на тренди, утримання та зростання, найбільш значущих для організації показників, що відображають усі види її діяльності та забезпечують справедливий розподіл ресурсів.

На саміті ООН у 2015 році були розроблені вже 17 цілей сталого розвитку. Попри деталізацію незмінним лишається те, що в основу концепції сталого розвитку покладено три принципово основоположні складові, а саме:

-економічне зростання (збереження та розвиток капіталу, що забезпечуватиме створення необхідного для поточного й перспективного розвитку комплексу ресурсів [40]; економне використання природних ресурсів, застосування екологічних технологій, створення продукції з дотриманням екологічних стандартів, мінімізацію, переробку і знищення відходів [40]);

-прогрес у соціальній сфері (збереження стабільності соціальних і культурних систем, справедливий розподіл благ, скорочення руйнівних конфліктів між людьми; збереження культурної спадщини і різноманіття);

-захист навколишнього середовища (забезпечення життєздатності екосистем, цілісності біологічних і фізичних природних систем, від яких залежить стабільність усієї біосфери). Тут основна увага приділена створенню

передумов для здатності екосистеми до самовідтворення, а не збереження її в статичному «ідеальному» стані.

Враховуючи вищезазначене можемо виділити критерії сталого розвитку підприємства на рис.1.1.

Правові
• дотримання законодавства України
Економічні
• показники ділової активності; фінансової стійкості, платоспроможності; оптимізація економічних бізнес-процесів; стимулювання інвестиційної активності; скорочення витрат; досягнення оптимальної рентабельності та нарощування прибутку
Організаційні
• ефективна система управління персоналом, менеджмент якості, екологічний менеджмент, моніторинг раціонального природокористування
Соціальні
• висока кваліфікація співробітників; відкритість діяльності для громадськості
Управлінські
• ефективність управління бізнес процесами з метою стійкого розвитку; чітка структурованість та оцінка якості бізнес-процесів; рівень конкурентоспроможності на ринку; стабільність зростання вартості бізнесу; сила бренду
Виробничі та технологічні
• впровадження зелених технологій; забезпечення максимального використання вторинної сировини; зниження рівня забруднення, оптимізація виробничих платів та підвищення якості продукції

Рис.1.1 .Критерії сталого розвитку підприємства

Джерело: складено автором на основі [12]

Неможливо досягнути виконання всіх критеріїв одночасно. Рух підприємства до сталого розвитку відбувається в процесі його життєвого циклу. У контексті сталого розвитку теорія життєвих циклів вибудовує методологію управління з позиції розуміння якісних та кількісних змін у процесі розвитку підприємства, що створює можливості прогнозування подій, передбачення управлінських проблем та кризових ситуацій. Виявлення специфічних чинників розвитку організації кожному етапі визначає зміст управління сталим розвитком у розрізі його основних функцій (планування, організація, мотивація, регулювання та ін.) та застосовуваних інструментів.

Найважливішою компонентою системи прийняття рішень є цілепокладання. При цьому є обґрунтованим для кожного етапу

сформулювати пріоритетні цілі, зміст яких визначається внутрішніми характеристиками та становищем організації у зовнішньому середовищі. Відповідно сукупність цілей на різних етапах виглядає так (рис.1.2.):

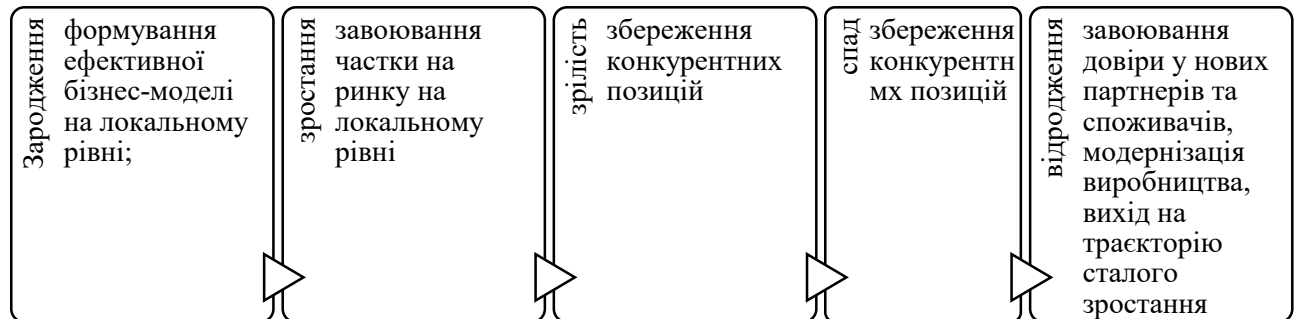

Рис.1.2. Цілі підприємства на етапах життєвого циклу в контексті сталого розвитку

Джерело: складено автором на основі [20]

Протягом життєвого циклу сталість розвитку підприємства визначається наявністю обґрунтованої стратегії, в тому числі і питання ефективного використання ресурсів.

У практиці управління найважливішою умовою економічного зростання підприємства вважається забезпечення відтворення матеріально-технічного та трудового потенціалу. При цьому акцент робиться на накопиченні фізичного капіталу, оскільки зі зростанням обсягів інвестицій збільшуються можливості щодо нарощування випуску продукції. Найчастіше цей процес призводить до зниження поточного споживання, недостатній рівень якого перешкоджає формуванню необхідних умов для збереження та підвищення трудового потенціалу.

Не можна недооцінювати проблему фінансування еколого-орієнтованих заходів, метою реалізації яких є задоволення екологічних потреб суспільства у покращенні стану довкілля (чисті стічні води, нетоксичні відходи, чисте повітря та ін.). У разі економічний результат природоохоронної діяльності постає як запобігання екологічній шкоди від забруднення навколишнього

середовища, що знаходить своє відображення в зниженні обсягу сплачуваних екологічних податків [4].

Очевидно, що в цих умовах однією з найбільш важливих стратегічних завдань розвитку підприємства є розподіл створюваної вартості не тільки на накопичення і споживання, а й на фінансування екологоорієнтованих заходів.

Прямий і опосередкований вплив на стратегічні орієнтири розвитку підприємства надають зацікавлені особи (стейкхолдери): інвестори, акціонери, клієнти, постачальники, працівники організації, урядові структури, регулюючі органи, засоби масової інформації, наукові спільноти та ін [4]. Незважаючи на те, що сукупність стейкхолдерів є суперечливим цілим, збалансоване задоволення інтересів різних груп впливу дозволяє знизити невизначеність щодо їхньої поведінки та максимізувати ринкову вартість організації у довгостроковій перспективі [20].

Ці обставини вимагають регулярного моніторингу діяльності організації, що охоплює всі аспекти сталого розвитку. Системоутворюючими критеріями сталого розвитку є економічні (зростання економічної ефективності), екологічні (забезпечення екологічної безпеки виробництва, випуск продукції екологічно безпечною на всіх стадіях її життєвого циклу) та соціальні (створення сприятливих умов для трудової діяльності та активізації творчого потенціалу працівників).

Забезпечити безперервний організаційний розвиток, на наш погляд, можливо за допомогою побудови процесу управління сталим розвитком відповідно до циклу PDCA (Plan – Do – Check – Act, пров. з англ. «Планування – Виконання – Перевірка/Вивчення – Вплив»), який отримав широке поширення на міжнародному рівні у практиці побудови систем менеджменту якості. Концепція PDCA реалізується у рамках процесного підходу до управління організацією, суть якого зводиться до розгляду діяльності організації як системи взаємопов'язаних процесів, що перетворюють входи в виходи на основі використання необхідних ресурсів та керуючих впливів.

Обґрунтовано, що сталий розвиток підприємства, що визначається як розвиток, що задовольняє потреби сьогодення, не загрожує задоволенню потреб майбутнім поколінням (екологічний, соціальний, економічний розвиток) потребує управління – комплексу дій певного цільового призначення, досягнення та збереження сталого розвитку.

Л.А. Квятковська пропонує принципи управління сталим розвитком (стійкістю): орієнтація на продуктивний аналіз та реалізацію найбільш ефективних політик і стратегій, об'єднання науки і мистецтва управління та екологічної політики, забезпечення використання природних ресурсів, за умови невиснаження їх і збереження для подальших потреб [21].

В роботі Дем'яненко Т.І. пропонуються одинадцять принципів сталого розвитку бізнес-системи підприємства [16]: цінності, стратегія, цілепокладання, залученість, організаційна структура, клієнтоорієнтованість, система обліку, безпека праці, інфраструктура бізнес-системи, роль генерального директора, конфігурація бізнес-системи. Всі перелічені принципи дійсно важливі для оцінки та управління стійким розвитком підприємства, але вимагають конкретизації, чіткого формулювання та логічного зв'язку саме зі стійким розвитком.

Особливий інтерес представляють роботи з вивчення принципів сталого розвитку виробництва (саме так – Principles of sustainable production), тобто. мова йде про виробничі підприємства. У роботі [19] описані дев'ять принципів сталого виробництва на основі концепції сталого виробництва: безпека продукції та упакування, зниження відходів і побічних продуктів, економія енергії та матеріалів, зниження використання агресивних хімічних і фізичних агентів, оптимізація проектування робочих місць, оцінка та обговорення результатів процесу, ефективність праці, безпека та благополуччя співробітників, повага та справедливість.

Провівши короткий огляд принципів сталого розвитку підприємства, запропонуємо авторський набір принципів (пропонований перелік принципів може бути розширений. Встановлено, що автори виділяють лише основні

принципи з метою визначення кореспондуючого зв'язку між принципами сталого розвитку підприємства.

А.П.Свистович пропонує в якості принципів управління сталим розвитком підприємства розглядати дві групи принципів: загальні (такі як Цільова орієнтація, Системність, Комплексність та інші) і спеціальні (які характеризують екологічний, соціальний та економічний розвиток) [31]. Детально всі принципи перелічені у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Принципи управління сталим розвитком підприємства

Принципи	Реалізація принципів управління сталим розвитком підприємства
1	2
Загальні принципи	
Цільова орієнтація, Системність, Комплексність, Наукова обґрунтованість, Модельованість, Релевантність, Багатоваріантність, Сумісність, Вимірність	Загальні принципи управління, як принципи управління стійким розвитком, добре відомі і не вимагають коментаря
Цифровізація	Розробка та реалізація цифрових та інформаційно-комунікаційних технологій
Інноваційність	Формування та реалізація програм інноваційного збалансованого розвитку
Специфічні принципи	
Стійкий екологічний розвиток підприємства	
Моніторинг індикаторів параметрів довкілля	Розробка та реалізація заходів щодо безпеки продукції, упаковки, виробництва, скорочення відходів; організація циркулярного виробничого процесу
Забезпечення використання природних ресурсів	Розробка та реалізація заходів щодо оптимального використання природних ресурсів, максимального вилучення корисних речовин; організації утилізації поки що існуючих відходів
Стійкий соціальний розвиток підприємства	
Орієнтація на запити споживачів, клієнтоорієнтованість	Розробка та реалізація заходів щодо формування програм удосконалення продукції та упаковки, можливого задоволення запитів споживачів
Безпека праці, оптимальна та безпечна організація робочих місць	Розробка та реалізація організації праці працівників, що сприяє високій продуктивності праці та збереженню здоров'я працівників
Благополуччя співробітників	Розробка та реалізація програм організації соціального забезпечення (формування соціальної інфраструктури підприємства), організація своєчасної та відповідної оплати праці працівників

Продовження табл. 1.2

1	2
Стійкий економічний розвиток підприємства	
Відповідність ресурсного потенціалу	Розробка та реалізація заходів з оцінки та управління ресурсним потенціалом підприємства (основні засоби, оборотні, трудові ресурси)
Рентабельність вкладень	Розробка та реалізація заходів щодо організації рентабельної роботи, постійного контролю економічної ефективності діяльності
Формування резервів	Розробка та реалізація програм формування фінансових резервів на підприємстві, контроль та підтримання показників ліквідності

Джерело: складено автором на основі [31]

Систематизація різних наукових досягнень дає можливість зрозуміти, що функціонування системи управління сталим розвитком підприємства є складним економічним та соціальним процесом. Внутрішні складові даного явища інтегрують її із зовнішнім середовищем та є основними чинниками у формуванні її структури. Інтеграція відбувається шляхом постійного оновлення інформації та прийняття рішень на основі взаємозв'язків та взаємодії з інституційним та господарським механізмами, які є ключовими зовнішніми факторами у формуванні ефективної системи управління розвитком підприємства.

1.2. Особливості управління сталим розвитком підприємств харчової промисловості

Стійкий розвиток організацій харчової промисловості нерозривно пов'язаний зі зростанням виробництва продуктів харчування, ефективним використанням економічних та інтелектуальних ресурсів, підвищенням добробуту та якості життя населення, стабільним та збалансованим природокористуванням. Тільки при збалансованості економічної, соціальної

та екологічної складових забезпечується сталий розвиток організацій харчової промисловості. Сталий розвиток підприємства неможливий без стійкості розвитку середовища, в якому воно функціонує, тобто глобальної стійкості. Якщо під сталим розвитком підприємства ми розуміємо стабільний стан його структури та рух у бік підвищення ефективності діяльності, то під глобальною стійкістю слідує розуміти саме стабільність довкілля, детермінованість вплив факторів, що встановлюють його основні компоненти. Для досягнення глобальної стійкості потрібен дієвий механізм управління економікою на макрорівні. До економічних факторів зовнішнього середовища, що впливають на сталий розвиток підприємства відносять умови здійснення господарської діяльності, рівень розвитку техніки та технології, рівень платоспроможного попиту, ефективність ведення економічної політики у країні, законодавче регулювання економіки та інші [42].

В останні роки харчова промисловість зросла в масштабах та значенні. При цьому, харчова промисловість істотно впливає на довкілля. Важливість управління відходами харчової промисловості визнано Міжнародною групою експертів із стійких продовольчих систем. Збереження біорізноманіття, води та землі у глобальному масштабі викликає занепокоєння щодо здатності задовольнити майбутні глобальні потреби. Протягом наступних півстоліття зростання населення, урбанізація та зростання заробітної плати сприятимуть розширенню харчової промисловості, і, отже, буде потрібно перетворення глобальних ланцюжків постачання продуктів харчування. Харчова промисловість викидає значну кількість біорозкладних відходів та залишків з високим біохімічним та хімічним споживанням кисню. У зв'язку з цим за останні десять років у всьому світі правила утилізації відходів стали суворішими [42]. Вплив на навколишнє середовище та виснаження ресурсів, пов'язаних з виробництвом продуктів харчування, значні і можуть бути вивчені.

Промислові підприємства харчової промисловості використовують масове виробництво. У сучасних ланцюжках поставок продуктів харчування

виробництво, фінансування та маркетинг взаємопов'язані у глобальному масштабі. Потрібні спільні зусилля фермерів, виробничих підприємств, політиків, роздрібних продавців, споживачів та інвесторів для розробки та реалізації процесів та продуктів агропродовольчого виробництва, які є екологічно стійкими.

Технологічні досягнення, глобалізація, зміна споживчих переваг та маркетингу – все це сприяло виникненню економічних, соціальних та екологічних труднощів. У відповідь на цю важливу проблему були розроблені екологічно чисті та стійкі альтернативи для мінімізації споживання енергії при виробництві, переробці та упаковці продуктів харчування.

Дослідження показали, що сталий розвиток у сфері виробництва продуктів харчування має три виміри: економічний, екологічний та соціальний.

Зростає поінформованість споживачів про різні аспекти харчових продуктів, включаючи їх походження, витрати, трудові стандарти, що застосовуються харчовими корпораціями та фермерами, добробут тварин та вплив на довкілля. Крім того, клієнти цінують екологічно чисті продукти та дотримуються суворих стандартів безпеки харчових продуктів. Споживачі, які усвідомлюють соціальні, економічні та екологічні обставини, пов'язані з виробництвом та розповсюдженням продуктів харчування, віддають перевагу підприємствам, які дотримуються цих стандартів [48].

Суспільність давно стурбована стійкістю харчової промисловості, включаючи її екологічні, соціальні та економічні наслідки. Ініціативи щодо справедливої торгівлі та органічних продуктів харчування особливо важливі [42]. У той же час харчова промисловість надає великого значення безпеці та якості, приділяючи особливу увагу управлінню ланцюжками поставок [19], забезпеченню якості [36], а також поліпшенню відстеження та відстеження основних проблем .

Особливий вплив на сталий розвиток підприємств має фаза економічного циклу, на якому знаходиться економіка країни, оскільки під час

кризи усі економічні процеси сповільнюються – знижується рівень виробництва, скорочуються інвестиції, зменшується обсяг збуту та відповідно прибуток. Через вплив даних факторів у період кризи велика кількість підприємств схильна до банкрутства. Крім того, на ринку через зниження платоспроможного попиту різко зростає конкурентна боротьба, що тягне за собою ще більшу дестабілізацію становища підприємств.

Основними діями в управлінні сталим розвитком в харчовій промисловості мають бути наступні:

1. Просування стійких методів виробництва.
2. Програми зі здорового харчування.
3. Інвестиції в інновації, технології та цифрову трансформацію.
4. Скорочення харчових відходів.
5. Збільшення пожертв у продовольчі банки, безкоштовні столові та неурядові організації.
6. Розробка конкретних продуктів харчування для боротьби з недоїданням.
7. Сприяння доступу до основних продуктів харчування або продуктів, призначених для вразливих груп населення для забезпечення адекватного харчування.
8. Стійке управління ресурсами відповідно до умов економіки замкнутого циклу.
9. Розробка глобальної політики щодо викорінення голоду, досягнення продовольчої безпеки та покращення харчування, а також сприяння сталому сільському господарству [48].

Вирішення цих проблем лежить у побудові ефективної системи управління сталим розвитком, що дозволяє підприємству адаптуватися до негативного впливу зовнішніх факторів та оперативно приймати рішення, створені задля підвищення стійкості розвитку [43].

Існування та розвиток підприємства безпосередньо пов'язаний з теорією циклічності, яка свідчить, що під впливом економічних законів, підприємству

необхідно постійно вдосконалюватись, намагаючись продовжити періоди зростання та розвитку. У цьому величезна відповідальність лежить на керівництві підприємства, що здійснює управлінську функцію. Йому слід регулярно проводити діагностику стійкості підприємства, знаходити «слабкі місця», оцінювати причини виникнення проблем та їх можливі наслідки, оперативно на них реагувати.

Основними результативними заходами вирішення кризових ситуацій, як показує практика, є: аналіз беззбитковості виробництва; складання стратегічних планів та програм розвитку; управління формуванням резервів та розподілом прибутку; аналіз та діагностика вартості, платоспроможності підприємства, рентабельності тощо.

Стратегічне планування як інструмент формування умов для сталого розвитку є одним із найбільш ефективних методів управління. Розробка стратегії у сфері фінансової політики підприємства, освоєння нових ринків, інвестиційній сфері, в області організаційної структури дозволяє підприємству мінімізувати ризики, що виникають, підвищити конкурентоспроможність і досягати цілей сталого розвитку [19].

Стратегічне планування проводиться в основному за чотирма напрямками: маркетинг, виробництво, економіка та соціальна політика.

Маркетингова стратегія ґрунтується на вивченні ринкової ситуації, вибір пріоритетних сегментів ринку, аналіз конкурентної боротьби.

Фінансово-економічна стратегія орієнтована на визначення джерел надходження фінансових коштів для організації господарської діяльності та формування прогнозів її економічних результатів.

Виробнича стратегія дозволяє підвищити ефективність організації виробництва, освоювати інноваційні технології, збільшити якість товарів, що випускаються.

Стратегія у соціальній галузі спрямовано на підвищення рівня морального та матеріального задоволення персоналу підприємства та

суспільства в цілому, створення сприятливого психологічного клімату в колективі та інше.

Основними критеріями сталого розвитку організацій харчової промисловості є зростання виробництва екологічно безпечних продуктів харчування з метою задоволення потреб у них населення, забезпечення економічної ефективності виробництва, а також турбота про майбутні покоління. Соціальна складова сталості розвитку організацій харчової промисловості включає підвищення рівня та якості життя, стабілізацію демографічних та міграційних процесів. Крім того, стабільне, рівноважне природокористування пов'язані з поліпшенням довкілля та збереженням природних ресурсів.

Стійкий розвиток організацій харчової промисловості – це безперервний процес інноваційного розвитку з урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, що забезпечує конкурентоспроможність, раціональне використання ресурсів та соціальний розвиток колективу. Запропонований підхід дає системне уявлення про організацію та створює передумови для наукового обґрунтування теоретико-методологічних засад формування ринкового механізму сталого розвитку. До основних факторів, що впливають на результативність управління сталим розвитком промислового підприємства, в тому числі і харчової промисловості необхідно віднести [42]:

- організацію управління сталим розвитком;
- рівень розвитку методів, засобів та інструментів управління стійким розвитком;
- якість проведення заходів щодо управління стійким розвитком.

Зазначимо, що недостатній прояв або відсутність одного або кількох перелічених факторів може зруйнувати цілу систему управління стійким розвитком. У загальну модель управління стійким розвитком необхідно включати такі основні елементи:

- формування підходів до управління стійким розвитком;
- прогнозування сталого розвитку;

- аналіз стійкого функціонування;
- розвиток системи управління сталим розвитком підприємства.

Основними базовими методами управління сталим розвитком промислового підприємства є диверсифікація, ухилення від ризику, компенсація, локалізація та ін. Резервування, дисипація, диверсифікація ризиків - найчастіше застосовні методи для промислових підприємств.

П.С. Демченко узагальнено систему управління сталим розвитком, яка є загальною для промислових підприємств, в тому числі застосовувана і у харчовій промисловості (рис.1.3).

Рис.1.3. Система забезпечення сталого розвитку підприємств промисловості

Джерело: складено автором на основі [15]

Методи управління сталим розвитком промислового підприємства включає різні варіації диверсифікації [24]:

- диверсифікацію діяльності, яка передбачає збільшення кількості готових до використання або вже використовуваних технологій, асортиментне розширення випуску продукції або послуг, що надаються, таргетування регіональних ринків тощо;

-диверсифікацію збутових ринків, що передбачає присутність на безлічі ринків з товарами та послугами одночасно, коли у разі провалу на одному - існує можливість компенсації збільшенням продажів на другому, а також диференціація поставок між численними цільовими групами;

- різноманітність закупівель ресурсів, що передбачає взаємодію з різними постачальниками, що дає можливість зниження залежності промислового підприємства від навколишнього середовища, що дає захист від ненадійності окремих постачальників ресурсів, матеріалів, комплектуючих, сировини.

Основними вимогами сталого розвитку промислового підприємства, в тому числі і харчової промисловості є наступні (рис.1.4):

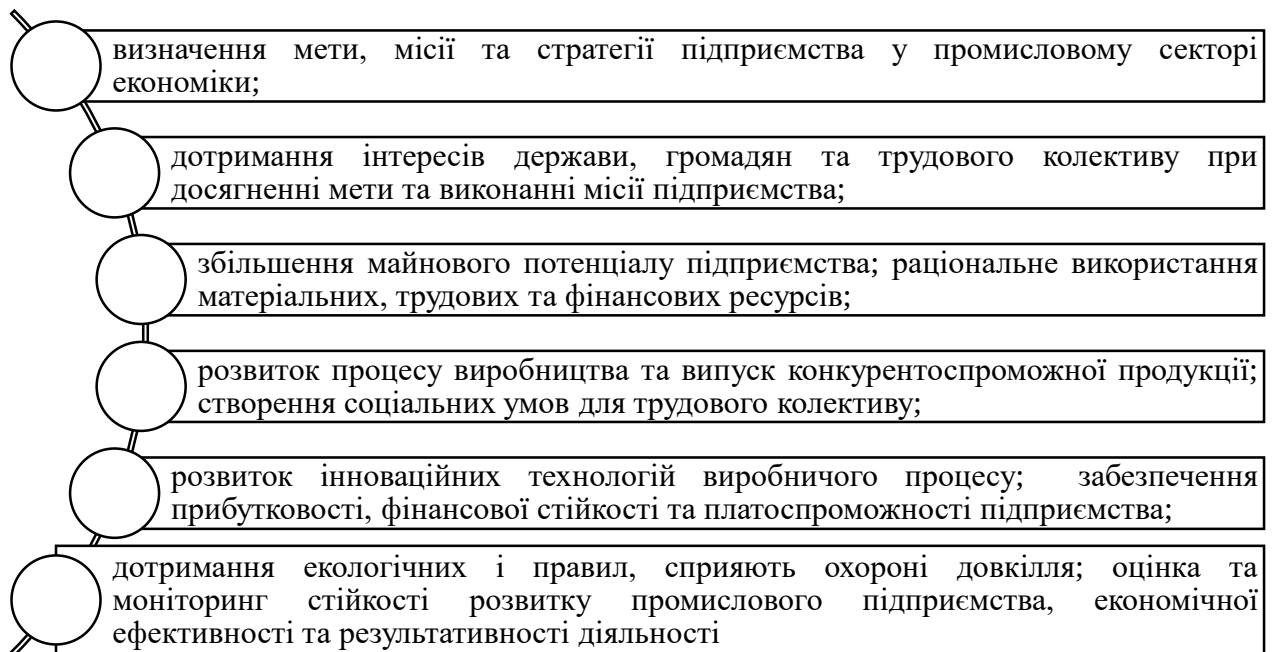

Рис.1.4. Вимоги сталого розвитку промислового підприємства у сфері харчової промисловості

Джерело: складено автором на основі [39]

Втілення концепції сталого розвитку в стратегію та управління підприємством відкриває нові можливості не тільки для покращення власного іміджу та ефективності але й для досягнення загальносвітових цілей сталого розвитку. Доцільно зазначити, що концепція сталого розвитку корелюється із веденням соціально відповідального бізнесу, що набуває популярності.

Сучасні підприємства ведуть бізнес переважно з урахуванням упровадження практик корпоративної соціальної відповідальності, соціального підприємництва. Однак на разі це одиничні випадки. Значна частина підприємств, особливо малих суб'єктів господарювання, нехтує складовими сталого розвитку за відсутності здорового розуміння конкуренції, переваг ділового партнерства. Це часто призводить до використання заходів, спрямованих на задоволення лише власних потреб, що у стратегічному напрямку обмежує їх розвиток.

Питання сталого розвитку підприємств харчової промисловості все більше порушуються разом із зростанням виробництва продуктів харчування, ефективним використанням економічних та інтелектуальних ресурсів, підвищенням добробуту та якості життя населення, стабільним та збалансованим природокористуванням. Основними стовпами управління сталим розвитком підприємств харчової промисловості є наступні:

1. Корисні продукти. Продукція підприємств харчової промисловості має сприяти більш здоровому та стійкому харчуванню споживачів. Ведення маркетингу здоров'я.

2. Стійке виробництво. Екологічні та соціальні наслідки власної діяльності харчових компаній, їх вплив на навколишнє середовище.

3. Стійкий ланцюг формування вартості. Сприяння стійкому розвитку для робітників, виробників та груп вверх та вниз по ланцюгу формування вартості в екосистемах, в яких вони працюють.

4. Соціальна відповідальність. Вплив підприємства на суспільство, сприяння суспільному благополуччю та розвитку соціальних благ [42].

На наш погляд, для підвищення рівня сталого розвитку підприємств необхідно розробити програму сталого розвитку, засновану на цілях та завданнях стратегічної програми розвитку, що є найважливішим елементом механізму управління стійким розвитком і що ґрунтується на наступних принципах:

1. Високий ступінь взаємодії між суб'єктом та об'єктом управління.

2. Суворі цільові спрямованості на сталий розвиток прийнятих управлінських рішень.

3. Періодичний моніторинг виконання програмних завдань, порівняння отриманих значень із поставленими індикаторами сталого розвитку, у разі їх розбіжності, виявлення причин та коригування цілей програми.

Ця програма сталого розвитку повинна включати завдання з вдосконалення основних сфер функціонування підприємства, визначальних сталого розвитку, а саме фінансову, інвестиційну та маркетингову політики – економічну сферу; виробництво, сировинне забезпечення та утилізацію відходів – екологічну сферу; кадрову та соціальну політику – соціальну сферу; взаємодія з контрагентами на зовнішньому ринку, імідж підприємства, міжнародне співробітництво – світову сферу. Не досягнення цілей сталого розвитку в одній із цих сфер, що нівелює успіхи підприємства в інших сферах діяльності.

1.3. Методичні підходи до оцінки ефективності управління сталим розвитком підприємства

Для ідентифікації методів до оцінки забезпечення сталого розвитку підприємства було проаналізовано профільну наукову літературу. Слід зазначити, що рівень забезпечення сталого розвитку найчастіше оцінюється з економічної точки зору. Використання факторного аналізу діяльності підприємства дозволяє виділити найбільш істотні чинники розвитку та значно підвищити ефективність управління. Для найбільшої ефективності створюваної системи управління розвитком підприємства варто виділити дві її підсистеми:

- Система показників, на які підприємство може безпосередньо впливати і від яких значною мірою залежить функціонування цього підприємства (внутрішня підсистема керування);

- Система показників, на які підприємство по ходу своєї діяльності не може вплинути, але які мають чутливе впливом геть функціонування самого підприємства (зовнішня підсистема управління). Формування вибірки таких показників та визначення найбільш значимих є важливим та відповідальним кроком при створенні нової системи керування. Виділення значимих показників з кожної підсистеми дозволяє зробити управління найефективнішим. Присутні в науковій площині методи оцінки забезпечення сталого розвитку можна класифікувати як [28]:

- побудовані на використанні концепції сталості;
- розкривають математичні показники сталості, що використовуються для вимірювання ефекту ендо- та екзогенних середовищ;
- побудовані на засадах системного виміру; передбачають інтегральний показник сталості, що дозволяє оцінити всі складові підприємства;
- побудовані на аналізі фінансової звітності; інтерпретують структуру активів за формами, а також дають змогу передбачати кризи на підприємстві;
- комбіновані, поєднують кількісні та якісні показники діяльності підприємства, ідентифікують загрози сталості системи.

Більшість науковців вважають, що оцінювати досягнення цілей сталого розвитку підприємства необхідно за допомогою декількох взаємодоповнюючих методів. Найбільш ефективним та простим методом оцінки досягнення сталого розвитку підприємства є комплексна оцінка на основі інтегральних індикаторів. Такий підхід найчастіше використовують в промисловості [32]. Розглянемо оцінку досягнення сталого розвитку підприємства за допомогою системи індикаторів, до якої входить чотири групи показників: економічні, соціальні, екологічні та фінансові.

Відповідно вважаємо, що оцінювання економічної складової повинне передбачати аналіз показників, за якими визначаються позиції підприємства на ринку, конкурентоспроможність, характеризується виробничий потенціал та ефективність його використання. Індикаторами у цій підсистемі будуть: рентабельність виробництва; рентабельність реалізованої

продукції; фондівдача; коефіцієнт придатності основних засобів; фондоозброєність праці; рентабельність основних фондів, динаміка виробництва; динаміка продуктивності праці; рентабельність інвестицій.

Ці показники є стимуляторами, оскільки їх зростання є позитивним трендом. Дестимуляторами - витрати звичайної діяльності на 1 грн. реалізованої продукції, динаміка витрат. Оцінка фінансової складової повинна містити ті показники, що підприємство використовує для здійснення стратегічного планування, забезпечення фінансової стійкості, а саме показниками-стимуляторами будуть: динаміка чистого прибутку; рентабельність активів; рентабельність власного капіталу; коефіцієнти оборотності (активів, власного капіталу, матеріально-виробничих запасів, дебіт заборгованості тощо); коефіцієнти ліквідності; коефіцієнт автономності, коефіцієнт маневреності [32].

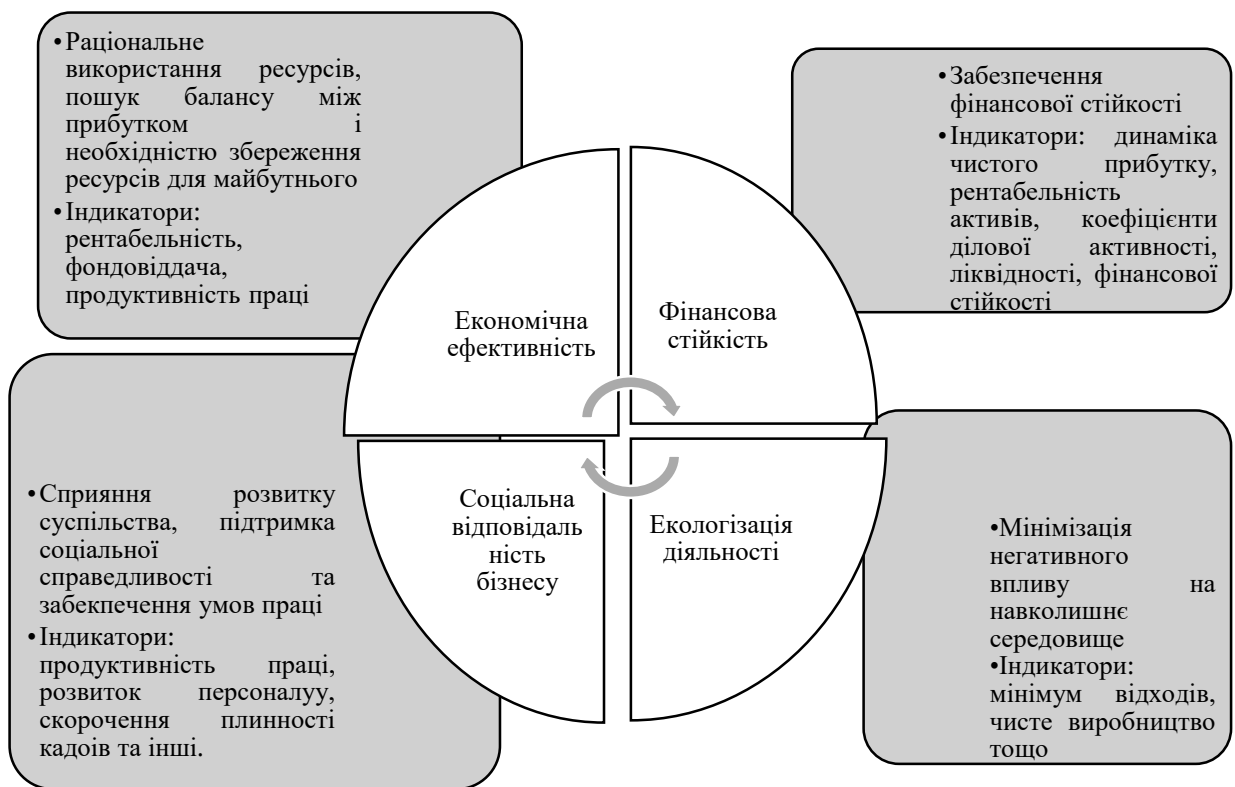

Рис.1.5. Система збалансованих показників для формування та оцінювання складових стратегії управління сталим розвитком підприємства

Джерело: складено автором на основі [32]

Окрім цього підприємства повинні повсякчасно мінімізувати свій негативний вплив на навколишнє середовище. Екологічні показники, що обрані для збалансованої системи оцінки стратегії розвитку представляють ті сфери, в яких екологічна складова забезпечить зменшення негативного впливу навколишньому середовищу.

Підсистема оцінки повинна містити обрахунок: відсотку переробки відходів, відношення приросту виробництва до динаміки використання енергоресурсів/паливного/водних ресурсів. Зростання цих показників є позитивною тенденцією.

Відповідно до концепції, що досліджується, підприємства мають сприяти розвитку суспільства, підтримуючи соціальну справедливість, забезпечуючи гідні умови праці, рівні можливості та вкладаючи у розвиток громад. Це означає створення безпечних та здорових умов праці, відмову від дискримінації, підтримку різноманітності та розвиток співробітників.

Соціальну складову оцінюють за рахунок показників, що відображають кадровий потенціал підприємства, ефективність його використання, умови праці, рівень розвитку корпоративної культури, а саме [33]. Перш за все до таких показників необхідно віднести:

- динаміку продуктивності праці;
- динаміку витрат на оплату праці;
- рентабельність витрат на оплату праці;
- питомі витрати на розвиток персоналу;
- коефіцієнт використання календарного фонду робочого часу одного працівника;
- частка витрат на персонал у загальних витратах;
- коефіцієнт освіченості, відношення приросту заробітної плати до приросту продуктивності праці, скорочення плинності кадрів.

Використовуючи комплексний підхід, об'єднавши основні складові сталого розвитку підприємства харчової промисловості в єдину систему показники економічної, фінансової, соціальної та екологічної підсистем

виникає можливість прийняття ефективного управлінського рішення. Для проведення комплексної оцінки управління сталого розвитку в своїй роботі будемо використовувати наступні коефіцієнти, які сформовані на основі опрацювання наукової літератури.

Таблиця 1.3

**Коефіцієнти економічного, екологічного, соціального блоку
сталого розвитку**

Показник	Розрахунок
1	2
Технологічний блок	
Коефіцієнт придатності ОЗ	Залишкова вартість ОЗ/Первісна вартість ОЗ
Коефіцієнт оновлення ОЗ	Вартість введених в експлуатацію ОЗ/Балансова вартість ОЗ
Коефіцієнт приросту ОЗ	Первісна вартість ОЗ, які надійшли-первісна вартість ОЗ, які вибули)/ первісна (переоцінена) вартість основних засобів на початок цього періоду
Коефіцієнт інвестицій в ОЗ	Інвестицій в ОЗ/Загальні інвестиції
Коефіцієнт інвестицій в НДКР	Інвестиції в НДКР/Загальні інвестиції
Коефіцієнт якості продукту	Виконані нормативи/Всього нормативи
Економічний блок	
Коефіцієнт інвестиційної активності	Інвестиції/Основний капітал
Коефіцієнт фінансових інвестицій	Чистий прибуток/фінансові інвестиції
Коефіцієнт чистого прибутку на 1 робітника	Чистий прибуток/Середньооблікова чисельність персоналу
Коефіцієнт фондівіддачі	Чистий дохід від реалізації/Середню вартість основних фондів
Коефіцієнт ефективності управління	$E_y = E_{Ky} / E_v = (V_y : \Phi) : (U_{ch.p.} : \text{Чпвп}) = (V_y \cdot \text{Чпвп}) : (\Phi \cdot U_{ch.p.})$, де E_y – коефіцієнт ефективності управління; E_{Ky} – економічність управління; E_v – ефективність виробництва; V_y – витрати на управління; Φ – сукупна вартість основних та оборотних фондів; $U_{ch.p.}$ – умовно чиста продукція; Човп – чисельність промислово-виробничого персоналу
Коефіцієнт маркетингових витрат	Сума маркетингових витрат/Загальні витрати підприємства
Група соціальних коефіцієнтів	
Коефіцієнт стабільності кадрів	Чисельність працівників зі стажем роботи в організації більше одного року (за певний період)/ Середньооблікова кількість працівників за відповідний період
Питома вага персоналу високої кваліфікації	Чисельність персоналу високої кваліфікації/Середньооблікову кількість персоналу

Продовження табл. 1.3

1	2
Група екологічних коефіцієнтів	
Коефіцієнт інтенсивності навколишнього середовища	Обсяг викидів/Норми викидів
Коефіцієнт ресурсозберігаючих технологій	Кількість ресурсозберігаючих технологій/загальної кількості технологій

Джерело: складено автором на основі [33, 33, 28]

Отож, зазвичай методи оцінки забезпечення сталого розвитку підприємства містять три групи показників (економічні, екологічні та соціальні). Однак варто розуміти, що одного загальноприйнятого способу оцінки немає, а тому набір показників та індикаторів може змінюватися для кожного підприємства залежно від його специфіки, інтересів власників, цілей дослідження тощо.

Висновок до 1 розділу

В процесі дослідження встановлено, що в основі сталого розвитку підприємства лежить підхід до розвитку, який прагне збалансувати різні та часто конкуруючі потреби з усвідомленням екологічних, соціальних та економічних обмежень, з якими стикається суспільство. Формування ефективного механізму управління сталим розвитком підприємств харчової промисловості має бути комплексним та обов'язково включати екологічну складову. Формування системи управління підприємством, в основу якої покладено принципи сталого розвитку, забезпечить гармонічній та соціально відповідальній розвиток господарській діяльності, яка враховує проблеми навколишнього середовища та забезпечить її сталий та конкурентоспроможний розвиток, підвищуючи імідж підприємства як на національному, так і міжнародному ринках.

В харчовій промисловості в процесі управління сталим розвитком, використовують загальні цілі та інструменти, проте на перший план виходить сама продукція. Так, як саме продукти харчування покликані вирішити

питання продовольчої безпеки в світі. За допомогою розвитку харчової промисловості можливо досягти 8 з 17 цілей сталого розвитку, а саме: боротьба з голодом, добре здоров'я, чиста вода та санітарія, відповідальне виробництво, життя, економічне зростання, партнерство та життя на суші. Встановлено, що не досягнення цілей сталого розвитку в одній із цих сфер нівелює успіхи підприємства в інших сферах діяльності. Головне, щоб досягнення соціально-економічних цілей не створювали конфлікт екологічним.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД» ТА УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ НА ПРИКЛАДІ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»

2.1. Аналіз ринку молочної продукції

Сучасний економічний розвиток України визначає молочну галузь однією із пріоритетних складових продовольчої безпеки держави. За підсумками 2020 р. Україна зайняла 22 місце з виробництва молока у світі. Динаміка виробництва молока в Україні за останні п'ять років представлено на рис.2.1.

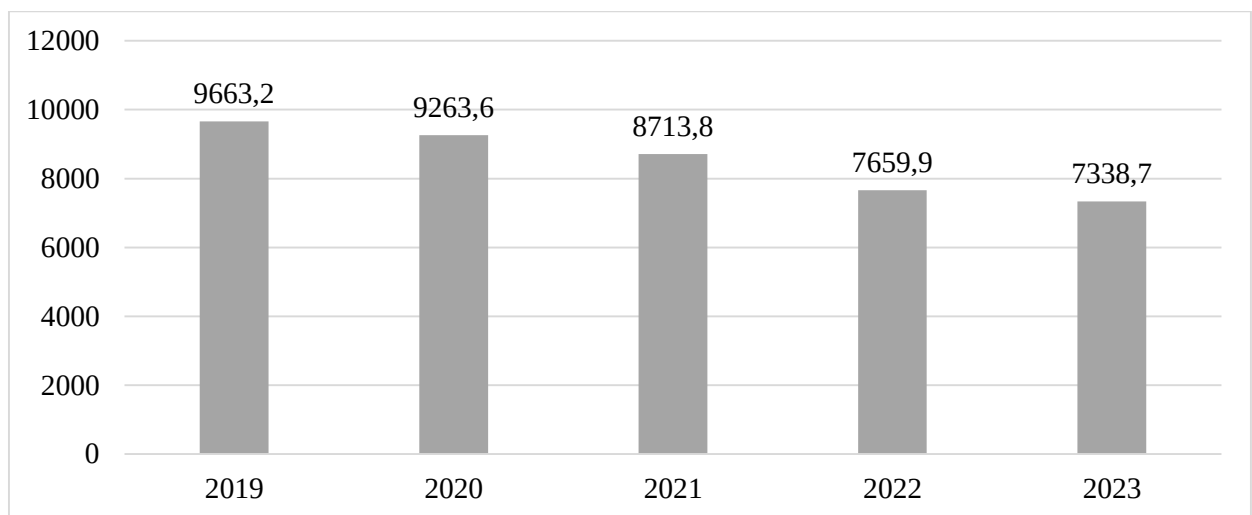

**Рис.2.1. Динаміка виробництва молока в Україні
за 2019-2023 роки, тис.тонн**

Джерело: складено автором на основі [23]

Дані рис.2.1 свідчать, що з кожним роком зменшуються обсяги виробництва молока, вони зменшились з 9663,2 тис.тонн у 2021 році до 7338,7 тис.тонн у 2023 році. Близько 88% молока, яке йде на переробку, виробляється саме промисловим сектором. На рис.2.2 представлено динаміку надходження молока-сировини на переробні підприємства у 2021-2023 роках.

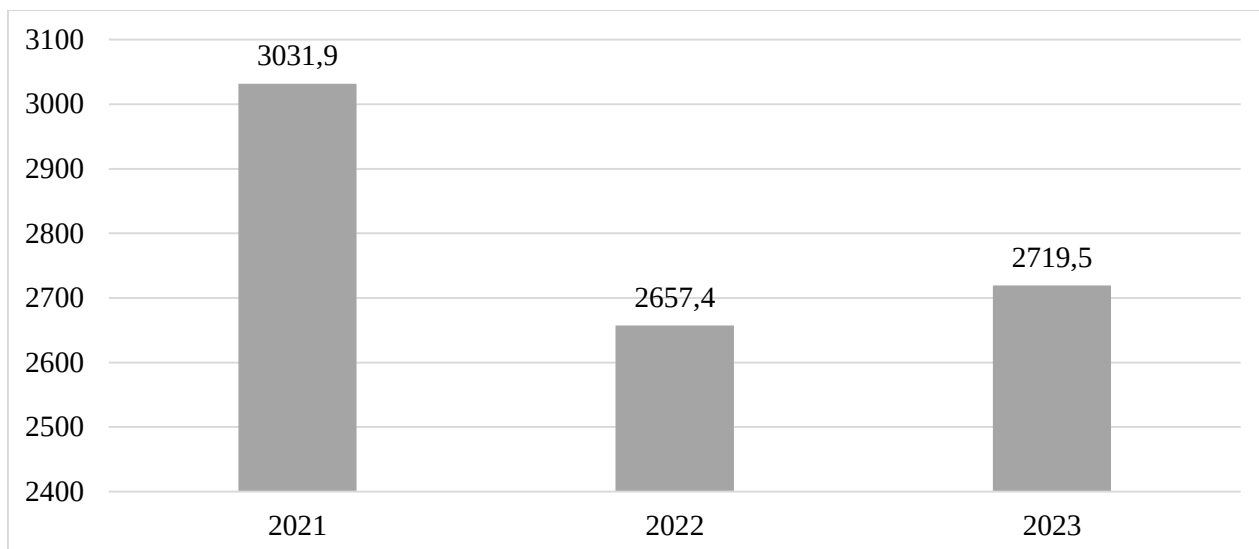

Рис.2.2. Динаміка надходження молока-сировини на переробні підприємства у 2021-2023 роках, тис.тонн

Джерело: складено автором на основі [23]

Разом із зменшенням обсягів виробництва молока, зменшилися у 2023 році його надходження на переробні підприємства з 3031,9 тис.тонн до 2719,5 тис.тонн., що безпосередньо мало вплинути і на обсяги експорту продукції. На рис.2.2 представлено динаміку експорту молопопродуктів у грошовому виразі.

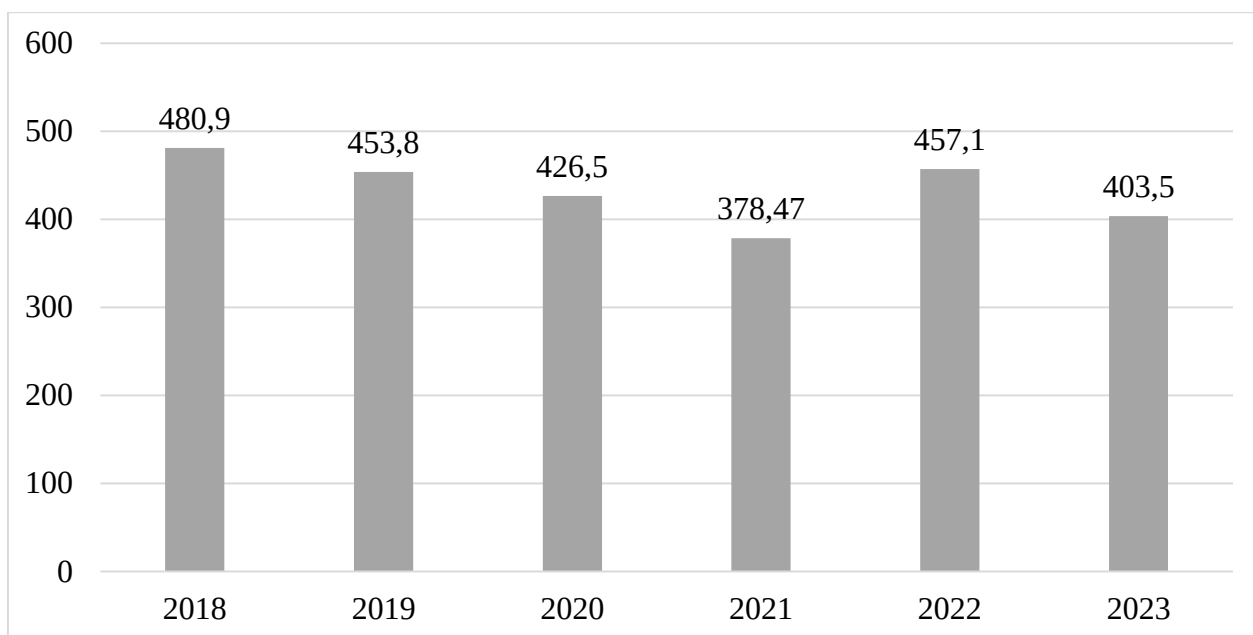

Рис.2.3. Динаміка експорту молокопродуктів 2018-2023 роки, млрд.дол.

Джерело: складено автором на основі [23]

Дані рис.2.3 свідчать, що в грошовому виразі до 2022 року обсяги експорту молочної продукції зменшувались з кожним роком та у 2021 році становили 378,37 млрд.дол, у 2022 році вони зросли до 457,1 тис.грн., проте у 2023 році, він знову зменшився. В табл.2.1 представимо динаміку експорту молочних продуктів України за 2018-2023 роки.

Таблиця 2.1

**Динаміка експорту молочних продуктів України за 2018-2023 роки,
тис.дол**

Країни	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Темп приросту, %
Всього	480945	453874	426500	378471	457098	403499	-16,10
Молдова	29593	34073	32754	38179	48174	52686	78,04
Польща	22816	25726	38558	44138	89921	48671	113,32
Німеччина	25325	23614	27142	26239	38942	35412	39,83
Італія	6846	2773	5211	4706	18009	25167	267,62
Казахстан	25991	22882	21738	22281	21676	22582	-13,12
Латвія	3516	10805	14225	14408	19070	21263	504,75
Ізраїль	7380	11732	14714	12755	18133	16585	124,73
Франція	4564	5254	6630	8688	11103	12749	179,34
Болгарія	708	733	748	3593	10341	12696	1693,22
Нідерланди	15933	7442	431	3121	22353	11928	-25,14
Сінгапур	2022	1894	2406	991	11955	11910	489,02
Данія	12883	10548	6332	7009	5361	9883	-23,29
Румунія	1223	83	4716	2590	3248	9810	702,13
США	13738	8633	16131	9463	12519	9268	-32,54
Азербайджан	12681	16716	18603	17142	11043	9262	-26,96
Іспанія	2019	3034	3943	3710	6136	7264	259,78
Інші країни	293707	267932	212218	159458	109114	86363	-70,60

Джерело: складено автором на основі [37]

Дані табл.2.1 свідчать, що експорт молочної продукції з України був налагоджений на значну кількість ринків. Основними торговими партнерами України сьогодні є Польща, Німеччина та Молдова. Найбільше зростання експорту за останні шість років відбулося до Болгарії, Румунії, Латвії. І навпаки, зменшився експорт до США, Азербайджану, Казахстану, Данії. Загальне зменшення експорту молочної продукції пояснюється окрім логістичних проблем (триває морська блокада чорноморських портів з боку

російських окупантів з моменту виходу країни-агресора з зернової угоди) , непривабливістю ціни, так як в грудні 2023 року ціни на сире молоко екстрагатунку в Україні майже на 16,6% випереджали минулорічні ціни

В табл.2.2 представлено структуру експорту молочної продукції за досліджуваний період за країнами.

Таблиця 2.2

Структура експорту молочних продуктів України за 2018-2023 роки, %

Країни	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Темп приросту, %
Всього	100	100	100	100	100	100	
Молдова	6,15	7,51	7,68	10,09	10,54	13,06	112,21
Польща	4,74	5,67	9,04	11,66	19,67	12,06	154,26
Німеччина	5,27	5,20	6,36	6,93	8,52	8,78	66,67
Італія	1,42	0,61	1,22	1,24	3,94	6,24	338,17
Казахстан	5,40	5,04	5,10	5,89	4,74	5,60	3,56
Латвія	0,73	2,38	3,34	3,81	4,17	5,27	620,82
Ізраїль	1,53	2,58	3,45	3,37	3,97	4,11	167,86
Франція	0,95	1,16	1,55	2,30	2,43	3,16	232,95
Болгарія	0,15	0,16	0,18	0,95	2,26	3,15	2037,40
Нідерланди	3,31	1,64	0,10	0,82	4,89	2,96	-10,77
Сінгапур	0,42	0,42	0,56	0,26	2,62	2,95	602,08
Данія	2,68	2,32	1,48	1,85	1,17	2,45	-8,56
Румунія	0,25	0,02	1,11	0,68	0,71	2,43	856,08
США	2,86	1,90	3,78	2,50	2,74	2,30	-19,59
Азербайджан	2,64	3,68	4,36	4,53	2,42	2,30	-12,94
Іспанія	0,42	0,67	0,92	0,98	1,34	1,80	328,84
Інші країни	61,07	59,03	49,76	42,13	23,87	21,40	-64,95

Джерело: складено автором на основі [37]

Дані табл.2.2 свідчать, що в структурі експорту молочної продукції України найбільшу питому вагу займають Молдова, Польща, Німеччина, Італія, Казахстан. Найбільший темп приросту відбувся за такими країнами як Болгарія, Румунія, Латвія, Іспанія, а зниження питомої ваги в експорті відбулося по таким країнам як: Азербайджан, Нідерланди, Данія, США.

На рис.2.4 представимо товарну структуру експорту молочної продукції. В товарній структурі експорту в 2022 році переважали сухе і згущене молоко

(26%), масло (24%) і казеїн (21%), які в сукупності зайняли понад 70% експорту

Рис.2.4. Структура експорту молочних продуктів у 2023 році, % (у грошовому вираженні)

Джерело: складено автором на основі [23]

Для оцінювання рівня конкуренції промислових виробників молочної продукції в Україні використаємо статистичні дані щодо частки основних молочних компаній України у виробництві та переробці молока в 2023 році. Наявні статистичні дані дозволяють чисельності оцінити рівень концентрації та інтенсивність конкуренції на молочному ринку. Для цього було переглянуто фінансову звітність виробників молочної продукції на clarity.

Таблиця 2.3

Обсяг реалізації найбільших українських підприємств молочної продукції у 2023 році (Топ-10)

№	Підприємство	Обсяг реалізації, млн.грн.	Продукція
1	2	3	4
1	«Молочний альянс»	6143,7	Кисломолочна продукція, масло, йогурти, десерти, сири
2	TerraFood	6047,4	Кисломолочна продукція, масло, йогурти, десерти, сири
3	«Люстдорф»	4398,8	Кисломолочна продукція, масло, сиркова маса

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4
4	«Тернопільський молокозавод»	4038,9	Кисломолочна продукція, масло, йогурти
5	«Галичина»	3960,2	Кисломолочна продукція, масло, йогурти
6	Прат ВМЗ Рошен	3583,8	Кисломолочна продукція, масло, сири, йогурти, десерти
7	«Danone Україна»	3450,4	Кисломолочна продукція, йогурти, десерти
8	«Придніпровський молочний комбінат»	2522,1	Кисломолочна продукція, масло, десерти
9	«Юрія»	1600,7	Кисломолочна продукція, масло, йогурти, десерти
10	«Лакталіс Україна»	1563,5	Кисломолочна продукція, десерти, йогурти, сири
	Всього	72249,5	

Джерело: складено автором на основі [30, 23]

Тому, використовуючи дані таблиці 2.3, можна розрахувати ринкові частки кожної окремої фірми. Розрахунки представлені у Microsoft Excel.

Таблиця 2.4

Структура найбільших українських підприємств молочної продукції у 2023 році (Топ-10)

№	Підприємство	Обсяг реалізації, млн.грн.	Питома вага, %
1	«Молочний альянс»	6143,7	8,50
2	TerraFood	6047,4	8,37
3	«Люстдорф»	4398,8	6,09
4	«Тернопільський молокозавод»	4038,9	5,59
5	«Галичина»	3960,2	5,48
6	Прат ВМЗ Рошен	3583,8	4,96
7	«Danone Україна»	3450,4	4,78
8	«Придніпровський молочний комбінат»	2522,1	3,49
9	«Юрія»	1600,7	2,22
10	«Лакталіс Україна»	1563,5	2,16
11	Інші	34939,8	48,36
	Всього	72249,5	100,00

Джерело: складено автором на основі [30, 23]

Представимо на рис.2.5 більш наочно результати визначення структури найбільших виробників молочної продукції в Україні.

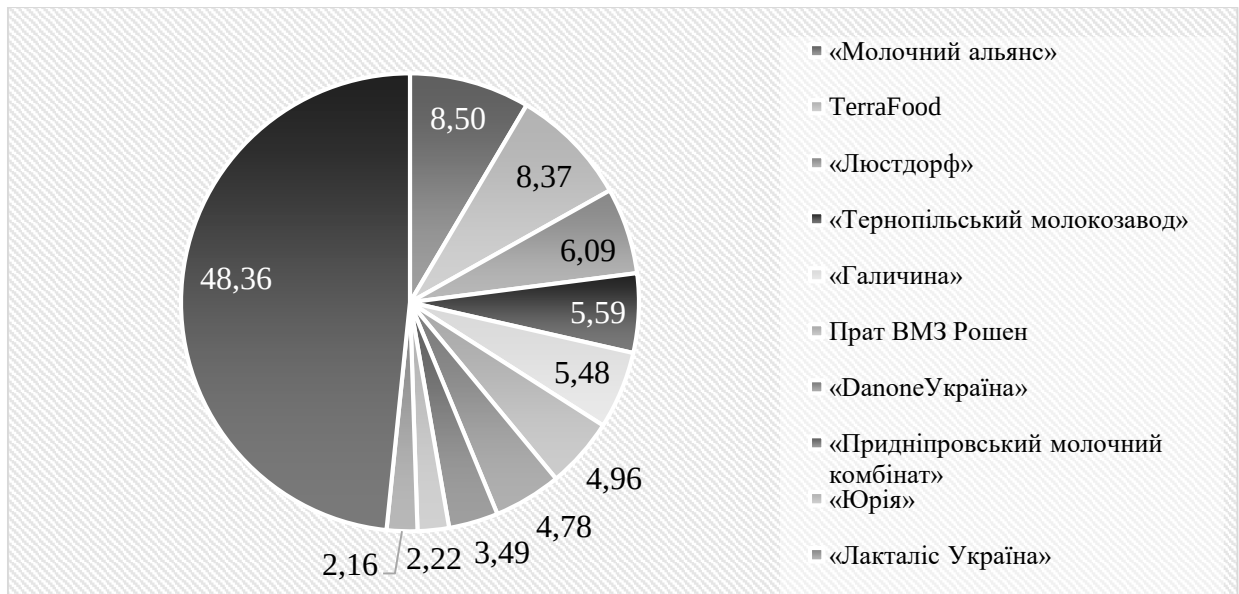

Рис.2.5. Структура найбільших українських підприємств молочної продукції у 2022 році

Джерело: складено автором на основі [30, 23]

Тепер, дізнавшись обсяг ринку і частки компаній на ньому, ми можемо дослідити цей ринок на предмет концентрації. Для цього нам необхідно буде розрахувати чотири абсолютних показників концентрації: коефіцієнт концентрації, коефіцієнт Лінда, індекс Харфіндела-Хіршмана та індекс Роземблута-Хола-Тайдмана.

1. Перш за все розглянемо коефіцієнт ринкової концентрації (CR):

$$CR_i = \sum_{i=1}^n q_i \quad (2.2)$$

де CR_i – індекс концентрації i фірм;

q_i – ринкова частка i -тої фірми в обсязі реалізації ринку;

n – кількість фірм на ринку.

Коефіцієнт концентрації вимірює суму часток найбільш крупних фірм, що діють на ринку. У різних країнах за законодавством розраховують цей індекс для різної кількості компаній. Для України ми розрахуємо даний коефіцієнт для трьох та чотирьох підприємств, використовуючи дані таблиці 2.8 за формулою 2.2.

$$CR_3 = 8,5 + 8,37 + 6,09 = 22,96$$

$$CR_4 = 8,5 + 8,37 + 6,09 + 5,59 = 28,55$$

$$CR_8 = 8,5 + 8,37 + 6,09 + 5,59 + 5,48 + 4,96 + 4,78 + 3,49 = 47,26$$

Так, коефіцієнт концентрації для трьох фірм, що обіймають найбільші частки на ринку молочної продукції, дорівнює 22,96 %. Отже, можемо сказати, що отримане значення є невеликим, і це свідчить про те, що ринок є низько концентрованим. Коефіцієнт концентрації для чотирьох фірм дорівнює 28,55%. Тобто можемо зробити висновок, що для чотирьох компаній ринок є низько концентрованим. Коефіцієнт концентрації для вісьмох фірм дорівнює 47,26 %. Тобто можемо зробити висновок, що для восьми компаній ринок є також помірноконцентрованим.

2. Коефіцієнт Лінда (L) будемо розраховувати для вибірки найбільших фірм цього ринку, використовуючи для цього дані таблиці 2.5. Далі робимо поетапні розрахунки коефіцієнтів. Коефіцієнт Лінда для двох фірм дорівнює процентному відношенню їх ринкових часток:

$$L_2 = \frac{q_1}{q_2} \quad (2.3)$$

де q_1 – ринкова частка першої фірми на ринку;

q_2 – ринкова частка другої фірми на ринку.

Використовуючи дані табл. 2.12 розрахуємо коефіцієнт Лінда для двох фірм за допомогою формули 2.3.

$$L_2 = \frac{8,5}{8,37} = 1,02$$

Коефіцієнт Лінда для трьох фірм обчислюється за формулою:

$$L_3 = \frac{1}{2} \left[\frac{q_1}{(q_2+q_3)/2} + \frac{(q_1+q_2)/2}{q_3} \right] \cdot 100\% \quad (2.4)$$

де q_1 –ринкова частка найбільшої фірми на ринку;

q_2 – ринкова частка другої за розміром фірми на ринку;

q_3 – ринкова частка третьої за розміром фірми на ринку.

Використовуючи дані таблиці 2.8, спробуємо розрахувати коефіцієнти Лінда для трьох фірм за допомогою формули 2.4.

$$L_3 = \frac{1}{2} \left[\frac{8,5}{\frac{8,37 + 6,09}{2}} + \frac{\frac{8,37 + 8,5}{2}}{6,09} \right] \cdot 100\% = 1,64$$

Коефіцієнт Лінда для чотирьох фірм розраховується за формулою:

$$L_4 = \frac{1}{3} \left[\frac{q_1}{(q_2 + q_3 + q_4)/3} + \frac{(q_1 + q_2)/2}{(q_3 + q_4)/2} + \frac{(q_1 + q_2 + q_3)/3}{q_4} \right] \cdot 100\% \quad (2.5)$$

де q_1 – ринкова частка найбільшої фірми на ринку;

q_2 – ринкова частка другої за розміром фірми на ринку;

q_3 – ринкова частка третьої за розміром фірми на ринку;

q_4 – ринкова частка четвертої за розміром фірми на ринку.

Використовуючи дані таблиці 2.12, спробуємо розрахувати коефіцієнти Лінда вже для чотирьох фірм за допомогою формули 2.5.

$$L_4 = \frac{1}{3} \left[\frac{8,5}{\frac{8,37 + 6,09 + 5,59}{3}} + \frac{\frac{(8,5 + 8,37)}{2}}{\frac{6,09 + 5,59}{2}} + \frac{\frac{8,5 + 8,37 + 6,09}{3}}{5,59} \right] \cdot 100\% = 2,31$$

Ми спостерігаємо зростання коефіцієнта, але для перевірки розрахуємо коефіцієнт Лінда для п'яти фірм за формулою:

$$L_5 = \frac{1}{4} \left[\frac{q_1}{(q_2 + q_3 + q_4 + q_5)/4} + \frac{(q_1 + q_2 + q_3 + q_4)/4}{q_5} + \frac{(q_1 + q_2)/2}{(q_3 + q_4 + q_5)/3} + \frac{(q_1 + q_2 + q_3)/3}{(q_4 + q_5)/2} \right] \cdot 100\% \quad (2.6)$$

Використовуючи дані таблиці 2.12, спробуємо розрахувати коефіцієнти Лінда вже для п'яти фірм за допомогою формули 2.6.

$$L_5 = \frac{1}{4} \left[\frac{8,5}{\frac{(8,37 + 6,09 + 5,59 + 5,48)/4}{(8,5 + 8,37 + 6,09)/3}} + \frac{(8,5 + 8,37)/2}{\frac{(6,09 + 5,59 + 5,48)/3}{(5,59 + 5,48)/2}} + \frac{(8,5 + 8,37 + 6,09 + 5,59)/4}{5,48} \right] \cdot 100\% = 1,88$$

Підрахунки коефіцієнтів Лінда продовжуються до тих пір, доки не буде отримано порушення безперервності показника. Тобто, до того моменту, коли

тенденція зниження значень коефіцієнту Лінда не зміниться тенденцією до його зростання. Отже, за нашими розрахунками можна зробити висновок, що «олігопольне ядро» складається із трьох найбільших фірм, що діють на ринку.

3. Наступним розрахуємо індекс Харфіндела-Хіршмана (ННІ), що визначається, як сума квадратів часток усіх фірм, що діють на ринку:

$$HHI = \sum_{i=1}^n q_i^2 \quad (2.8)$$

де ННІ – індекс концентрації і фірм;

q_i – ринкова частка і -тої фірми в обсязі реалізації ринку;

n – кількість фірм, що діють на ринку.

Цей коефіцієнт потребує наявності повної аналітичної бази щодо всіх учасників ринку, але на польському ринку молочної продукції представлена велика кількість дрібних компаній, для яких ми не можемо прорахувати ринкові частки. Тому, звертаючись до таблиці 2.8, можемо розрахувати значення індексу Харфіндела-Хіршмана лише для певного діапазону, що обіймає дев'ятнадцять найбільших компаній за формулою 2.8.

$$\begin{aligned} HHI &= 8,5\%^2 + 8,37\%^2 + 6,09\%^2 + 5,59\%^2 + 5,48\%^2 + 4,96\%^2 + 4,78\%^2 + 3,49\%^2 \\ &+ 2,22\%^2 + 2,16\%^2 = 309,65 \end{aligned}$$

Оскільки значення ННІ менше 1000, то можемо сказати, що ринок є низькоконцентрованим. В таблиці 2.4 представлено розраховані коефіцієнт концентрації та індекс Харфіндела-Хіршмана.

Таблиця 2.5

Розраховані коефіцієнт концентрації та індекс Харфіндела-Хіршмана

Показник	Отримане значення, %
CR(3)	22,96
CR(4)	28,55
CR(8)	47,26
ННІ	309,65

Джерело: складено автором

В таблиці 2.6 представлено зв'язок між коефіцієнтом ринкової концентрації та індексом Харфіндела-Хіршмана.

Таблиця 2.6

**Зв'язок між коефіцієнтом ринкової концентрації та індексом
Харфіндела-Хіршмана**

Показник	Концентрація		
	Низька	Помірна	Висока
CR	Менше 45%	45% – 70%	70 – 100%
HHI	Менше 1 000	1 000 – 1 800	1 800 – 10 000

Джерело: складено автором

Отже, порівнюючи ці таблиці, можемо зробити висновок, що польський ринок молочної продукції за показником HHI = 309,65% має низький рівень концентрації. Показник концентрації ринку відносно трьох компаній вийшов 22,96%, що означає, що за цим показником ринок також низько концентрований. Показник концентрації ринку відносно вже чотирьох компаній вийшов 28,55%, що свідчить про низьку концентрацію, відносно восьми компаній – 47,26%.

Отже, аналізуючи отримані результати, ми можемо зробити висновок, що ринок є низько-концентрованим, в якому виділяється «олігопольне ядро», що складається із трьох найбільших компаній. Далі розглянемо концентрацію виробників молочної продукції на українському ринку.

2.2. Загальна характеристика діяльності суб'єкта господарювання

Публічне акціонерне товариство «Яготинський маслозавод» функціонує у сфері виробництва молочної продукції, яка є однією з найважливіших галузей в Україні. Товариство з додатковою відповідальністю (ТДВ) «Яготинський Маслозавод» є одним з найбільших виробників молочної продукції національного рівня. Воно є частиною групи компаній «Молочний альянс».

Таблиця 2.7

Основні відомості про ТДВ «Яготинський маслозавод»

Найменування статті	Характеристика
Повне найменування юридичної особи	Товариство з додатковою відповідальністю «Яготинський маслозавод»
Скорочена назва підприємства	ТДВ «Яготинський маслозавод»
ЄДРПОУ	00446003
Юридична адреса	07700, Київська область, Яготинський район, м. Яготин, вул. Шевченка, б. 213
Розмір статутного капіталу	3 796 716,00 грн
Організаційно-правова форма	Товариство з додатковою відповідальністю
Середня кількість працівників	901 особа
Вид економічної діяльності (основний)	10.51 Перероблення молока, виробництво масла та сиру

Джерело: складено автором [29]

ТДВ «Яготинський маслозавод» випускає понад 36 видів молочної продукції, ширина і глибина товарного асортименту ТМ «Яготинське» представлена на рис.2.6.

Молоко та кисломолочні продукти	• Молоко, кефір, айран, геролакт • Закваска, ряженка, сметана
Десерти	• Йогурт, сирок • Сиркові десерти
Сири та масло	• Твердий сир • Сир кисломолочний • Масло різної жирності

Рис.2.6. Товарний асортимент ТДВ «Яготинський маслозавод»

Джерело: складено автором [26]

Представлений асортимент виготовлення продукції дає можливість зробити висновок, що ТДВ «Яготинський маслозавод» випускає досить широкий перелік молочних продуктів. На рис.2.7 представимо динаміку обсягів виробництва продукції ТДВ «Яготинський маслозавод» у натуральному виразі.

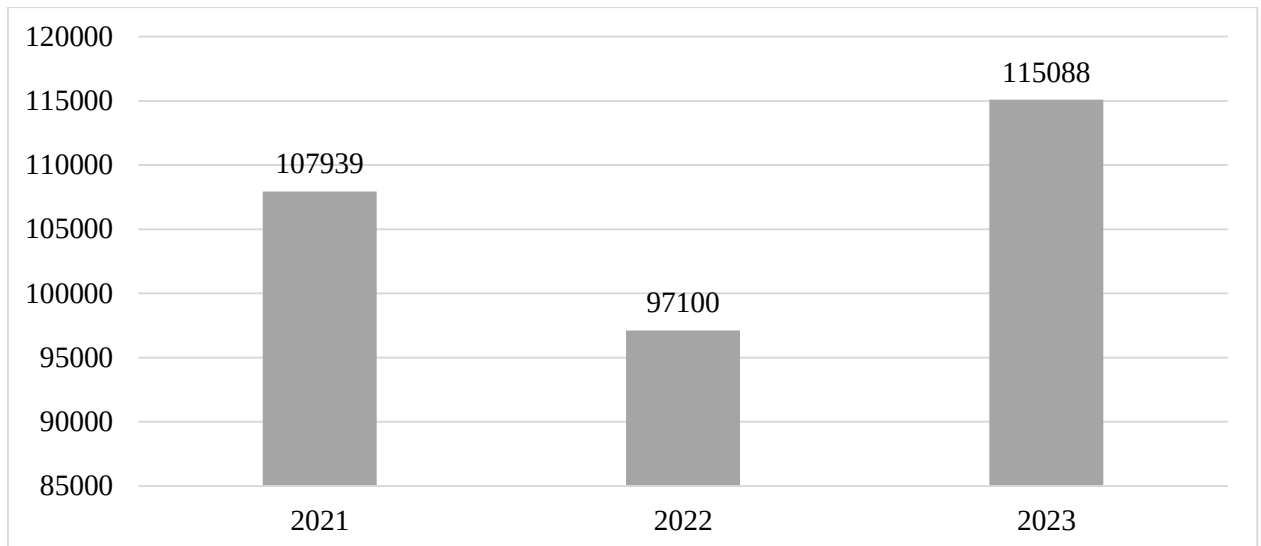

Рис.2.7. Динаміка обсягів виробництва продукції ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2021-2023 роки, у натуральному виразі

Джерело: складено автором [26]

Отримані дані засвідчують про збільшення у 2023 р. обсягів виробництва молочної продукції на 17988 одиниці, що становить близько 18,53% у порівнянні з 2021 р., та на 7149 тис. грн або на 6,62%, у порівнянні з 2020 р.

За звітний період 2023 року ТДВ «Яготинський маслозавод» було належним чином забезпечено молочною сировиною, пакувальними матеріалами та компонентами, технологічним обладнанням іншими ресурсами необхідними для безперебійного виробництва продукції. За 2023 рік виконання плану виробництва можна оцінити оцінкою «задовільно». Процес виробництва продукції здійснюється відповідно до планів виробництва.

На рис.2.8 представимо динаміку обсягів виробництва продукції ТДВ «Яготинський МСЗ» за 2021-2023 роки у вартісному виразі.

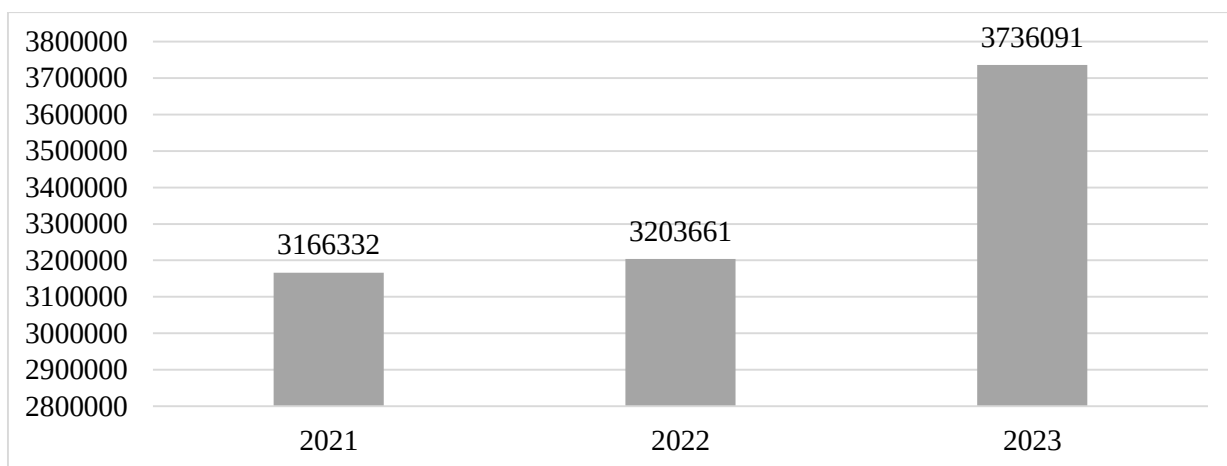

Рис.2.8. Динаміка обсягів виробництва продукції ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2021-2023 роки, тис.грн.

Джерело: складено автором [26]

За 2023 рік обсяги реалізовано молочної продукції, товарів, послуг на суму 3 736 091 тис. грн, за 2022 рік – 3 103 661 тис. грн., за 2020 рік – 3 166 323 тис. грн. У порівнянні з 2021 роком сума реалізованої продукції збільшилася на 17,99%, а у порівнянні з 2022 роком – на 20,38% . На рис. 2.9 представимо структуру обсягів реалізації продукції ТДВ «Яготинський МСЗ».

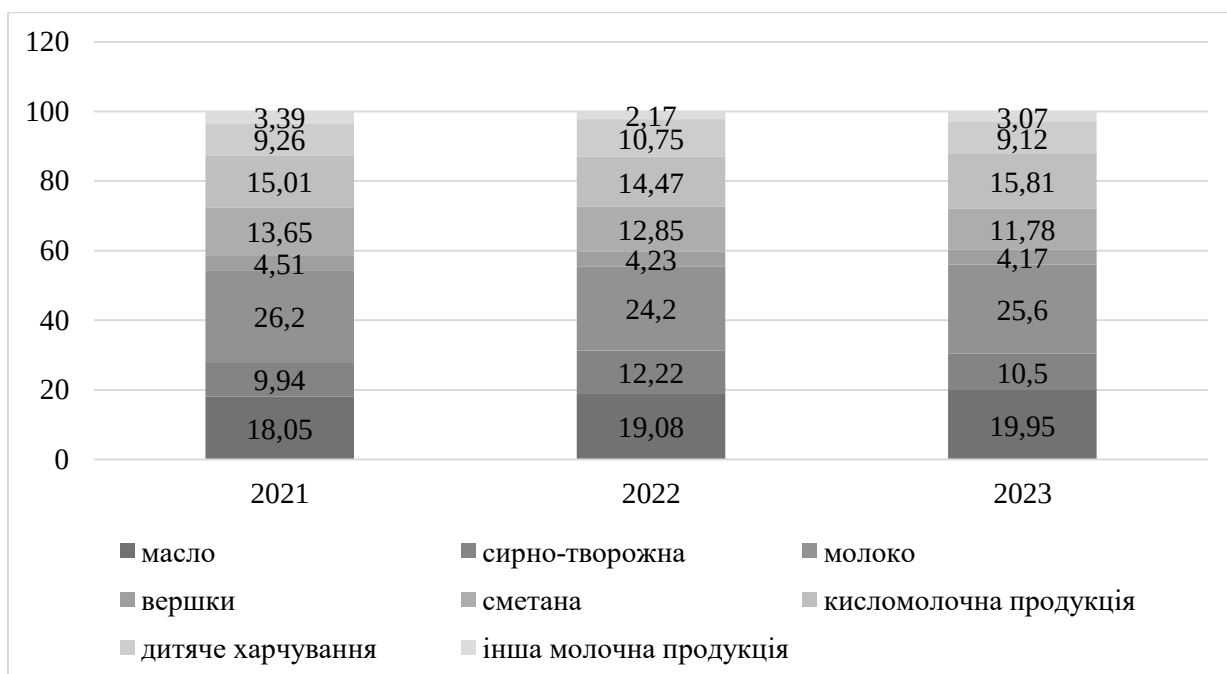

Рис.2.9. Структура обсягів реалізації продукції ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2021-2023 роки, %

Джерело: складено автором [26]

Найбільшу питому вагу в асортиментній структурі становить молоко, часта якого зменшилася у 26,20% у 2021 р. до 24,23% у 20221 р. та підвищилася у 20232 р. до 25,60%. Друге місце займає масло, частко якого збільшилася з 18,05% у 2021 р. до 19,08% у 2022 р. та до 19,95% у 2023 р. Досить високу частку займає група кисломолочної продукції та сметана. Найменшу питому вагу займають вершки та інша молочна продукція. У 2022 році введено нові асортиментні позиції, а саме: Десерт сирковий, Йогурт густий стакан 280 г, Молоко ультрапастеризоване фасоване в тетрафіно.

На платоспроможність підприємства впливає його здатність отримувати прибуток. З цією метою було розглянуто основні техніко-економічні показники діяльності підприємства.

Таблиця 2.8

Основні техніко-економічні показники діяльності підприємства

Найменування показники	Роки			Відхилення			
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2022
				+/-	%	+/-	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн	310666 1	3736091	485726 6	629430	20,26	112117 5	30,1
Середньорічна вартість основних засобів, тис.грн	431098	403896	403074	-27202	-6,31	822	-0,20
Середньорічна вартість активів, тис.грн	1 562012	1801819	209679 9	239807	15,35	29498	16,37
Середньорічна вартість власного капіталу, тис.грн	561092	607220	812617	46128	8,22	205937	33,83
Середньооблікова кількість штатних працівників, осіб	901	900	896	-1	-0,11	-4	-0,44
Фонд оплати праці штатних працівників, тис.грн	168573	195918	249790	27345	16,22	53872	27,50
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	278450 4	3090847	397930 9	306343	11	888462	28,74
Адміністративні витрати, тис.грн	33130	37602	44464	4472	13,50	6862	18,25
Витрати на збут, тис. грн	254742	296742	367149	42	16,49	70407	23,73

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8
Повні витрати на виробництво і реалізацію продукції, тис.грн	307237 6	3425191	439092 2	352815	11,48	965731	28,19
Валовий прибуток, тис.грн	319157	645244	877957	326087	102,17	232713	36,07
Прибуток(збиток) від операційної діяльності, тис.грн	20788	291991	444037	271203	1304,6 1	152046	52,07
Чистий прибуток(збиток), тис.грн	-63319	155639	255160	218958	345,80	99251	63,94
Витрати на 1 грн. продукції, коп.	98,8	91,7	90,3	-7,1	-7,19	-1,4	-1,53
Продуктивність праці, тис.грн./особу	3448	4151	5421	703	20,39	127	30,60
Фондоозброєність, грн./особу	47846	44877	44986	-2969	-6,21	109	0,24
Фондовіддача, грн./грн.	7206	9250	12050	2044	28,37	28	30,27
Середньорічна заробітна плата штатного працівника, грн.	18709	21768	27878	3059	16,35	611	28,07
Рентабельність (збитковість) діяльності(продажу), %	-2,04	4,2	5,25	6,24	x	1,05	x
Рентабельність продукції, %	-2,3	5,03	6,41	7,33	x	1,38	x
Рентабельність активів, %	1,3	8,6	12,1	7,3	x	3,5	x
Рентабельність власного капіталу, %	-11,3	25,6	31,4	34,6	x	8,7	x

Джерело: розраховано на основі [26]

В результаті оцінки основних техніко-економічних показників діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» у 2021-2023 роки в табл.2.8 можемо зробити наступні висновки:

- чистий дохід від реалізації продукції збільшився у 2022 році порівняно з 2021 роком на 629,4 тис. грн. або на 20,2%, а у 2023 році - ще на 1121,2 тис.грн або 30,1 % порівняно з 2022 роком що можна пояснити збільшенням ринків збуту. Перш за все ТДВ «Яготинський маслозавод» вдалося наростити обсяги реалізації продукції за рахунок зменшення обсягів конкурентів, які

постраждали від воєнних дій, знаходяться близько до лінії розмежування чи знаходяться на окупованій території;

- середньорічна вартість основних засобів у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшилась на 27,2 тис.грн або на 6,31%, а 2023 році, навпаки, зменшилась на 822 грн або на 0,20% порівняно з 2022 року, зменшення можна пояснити зростанням зносу основних фондів підприємства;

- середньорічна вартість активів у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилася на 239,8 тис.грн або на 15,35%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком - ще на 294,9 тис.грн або 16,37%. Дане зростання обумовлене збільшенням вартості основних фондів та вартості бізнесу загалом;

- середньорічна вартість власного капіталу у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилася на 46,1 тис.грн або на 8,22 %, а у 2023 році порівняно з 2022 роком - ще на 205,9 тис.грн або на 33,83%, що пояснюється збільшенням нерозподіленого прибутку у динаміці та є позитивним моментом в діяльності підприємства;

- середньооблікова кількість співробітників ТДВ «Яготинський маслозавод» у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшилась на 1 працівника або на 0,11 %, а у 2023 році порівняно з 2022 роком - ще на 4 працівника або на 0,44%;

- фонд оплати праці у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 27,3 тис.грн або на 16,2%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком - ще на 53,9 тис.грн або на 27,5%, що обумовлено зростанням мінімальної заробітної плати в Україні;

- середньорічна заробітна плата співробітника ТДВ «Яготинський МСЗ» зросла на 30,59 грн. або на 16,35% у 2022 році порівняно з 2021 роком, а у 2023 році - ще на 61,1 грн. або на 28,07%, що обумовлено вищезазначеними причинами;

- собівартість реалізованої продукції у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилася на 306, 3 тис. грн. або на 11%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком - ще на 888,6 тис.грн або на 28,74%. Зростання собівартості

відбувається разом із зростанням обсягів виробництва та реалізації продукції, окрім того варто зазначити зростання електроенергії, води, сировини, витрат на оплату праці;

- витрати на збут у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилися на 42 тис.грн або на 16,49 %, , а у 2023 році порівняно з 2022 роком- ще на 70,4 тис.грн або на 23,73% Перш за все така тенденція пояснюється здороженням транспортування продукції, так як суттєво зросли витрати на паливо;

- адміністративні витрати у 2022 році порівняно з 2021 роком зросли на 4,5 тис.грн або на 13,5%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком - ще з на 6,9 тис.грн або на 18,25%;

- валовий прибуток у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 326,1 тис.грн або на 102,17%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком - ще на 232,7 тис.грн або на 36,07%;

- чистий прибуток у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 218,9 тис.грн або на 345,80%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком - ще на 99,251 тис.грн або на 63,94%, що пояснюється більшими темпами зростання доходів ніж витрат;

- витрати на 1грн. продукції у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшилися на -7,1 коп. або на 7,19%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком - ще на 1,4 коп. або на 1,53% відносно 2022 року. Таким чином, можна зробити висновок про наявність розробленої та діючої політики оптимізації витрат;

- фондівдача у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилася на 2,04 грн. або на 28,37%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком - ще на 2,8 грн. або на 30,27%.

- фондоозброєність у 2022 році порівняно з 2023 роком зменшилась на 29,7 грн. або на 6,21%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком, навпаки, збільшилась на 1,09 грн. або на 0,24%;

- рентабельність продукції у 2022 році порівняно зросла на 7,33% , а у 2023 році зросла на 1,38% відносно 2022 року, що є позитивним моментом в

діяльності підприємства та характеризує зростання віддачі витрат, які вкладені у виробництво продукції;

- рентабельність діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилася на 6,24 %, а у 2023 році - ще на 1,05%, що свідчить про збільшення прибутковості підприємства; рентабельність активів у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилася на 7,3 %, а у 2023 році порівняно з 2022 роком - ще на 3,5%, що обумовлено зростанням вартості підприємства, його оборотних активів та збільшенням чистого прибутку;

Отже, можна зробити висновок, що підприємство працює на конкурентному ринку молочної продукції, є провідним підприємством групи «Молочний альянс», за досліджуваний період здійснював прибуткову діяльність, спостерігається збільшення його основних техніко-економічних показників, тому можемо говорити про ефективну систему управління підприємством.

2.3. Оцінка ефективності управління сталим розвитком підприємства

Основною складовою сталого розвитку є економічні, без ефективного управління якою не можуть бути забезпечені інші, тому почнемо здійснювати оцінку ефективності управління сталим розвитком ТДВ «Яготинський маслозавод» саме з економічної складової. Сталий розвиток підприємства забезпечується оптимальною структурою активів та джерел їх фінансування. Оцінку системи управління доцільно розпочати з визначення динаміки та структури активів та джерел їх фінансування за досліджуваний період. Діяльність підприємства здійснюється за рахунок активів, які розглянемо в табл.2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка активів ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2021-2023 роки, тис.грн

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2022/2021	Відхилення 2023/2022
Нематеріальні активи	2901	1528	1295	-1373	-233
Основні засоби	417251	390541	415608	-26710	25067
Інші необоротні активи	11491	32020	30570	20529	-1450
Усього необоротні активи	432579	424089	447473	-8490	23384
Запаси	165657	165465	192592	-192	27127
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	425104	592908	623833	167804	30925
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	8229	11642	25628	3413	13986
Дебіторська заборгованість з бюджетом	1967	12613	14,0	10646	-12599
Дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	495782	806529	831558	310747	25029
Інша поточна дебіторська заборгованість	9330	2977	206	-6353	-2771
Грошові кошти та їх еквіваленти	31692	7818	41043	-23874	33225
Інші оборотні активи	3879	4470	2165	591	-2305
Усього оборотні активи	1142041	1604930	1717107	462889	112177
Усього активи	1574620	2029019	2164580	454399	135561

Джерело: складено автором на основі [26]

Дані табл.2.9 свідчать, що загальна вартість активів зросла на 454399 тис.грн. у 2022 році порівняно з 2021 роком, а у 2023 році - ще на 135561 тис.грн. порівняно з 2022 роком. Необоротні активи зменшились у 2022 році на 8490 тис.грн., а у 2023 році, навпаки, зросли на 23384 тис.грн. Загальна вартість оборотних активів зросла у 2022 році на 462889 тис.грн., а у 2023 році - ще на 112177 тис.грн. Запаси зменшились у 2022 році на 192 тис.грн., а у 2023 році, навпаки, зросли на 27127 тис.грн. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зросли на 167804 тис.грн. у 2022 році а у 2023 році - ще на 30925 тис.грн. Представимо в табл.2.12 джерела фінансування активів підприємства за досліджуваний період.

Таблиця 2.10

**Динаміка джерел фінансування активів ТДВ «Яготинський
маслозавод» за 2021-2023 роки, тис.грн**

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2022/2021	Відхилення 2023/2022
Зареєстрований капітал	3797	3797	3797	0	0
Резервний капітал	1528	1528	1528	0	0
Нерозподілений прибуток	524076	679715	934870	155639	255155
Усього власний капітал	529401	685040	940195	155639	255155
Довгострокові кредити банків	41870	27913	13957	-13957	-13956
Інші довгострокові зобов'язання	205704	225985	225359	20281	-626
Усього довгострокові зобов'язання	247574	253895	239316	6321	-14579
Короткострокові кредити банків	378396	366248	485430	-12148	119182
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	22096	21756	22609	-340	853
Поточна кредиторська заборгованість за товари, послуги	228624	214804	244287	-13820	29483
Поточна кредиторська заборгованість з бюджетом	2338	33616	25201	31278	-8415
Поточна кредиторська заборгованість зі страхування	1715	2301	2721	586	420
Поточна кредиторська заборгованість з оплати праці	6151	7979	9913	1828	1934
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	142	641	579	499	-62
Поточна кредиторська заборгованість із розрахунків з учасників	1774	1774	1774	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	131761	409228	154117	277467	-255111
Поточне забезпечення	18337	24879	31639	6542	6760
Інші поточні зобов'язання	6311	6857	6899	546	42
Усього поточні зобов'язання	797645	1090084	985069	292439	-105015
Усього джерел фінансування	1574620	2029019	2164580	454399	135561

Джерело: складено автором на основі [26]

Дані табл.2.10 свідчать, що власний капітал підприємства збільшився на 155639 тис.грн. у 2022 році, а у 2023 році - ще на 255155 тис.грн.

Довгострокові зобов'язання зросли у 2022 році на 6321 тис.грн., а у 2023 році, навпаки, зменшився на 14579 тис.грн. Поточні зобов'язання зросли у 2022 році на 292439 тис.грн., а у 2023 році, навпаки, зменшились на 105015 тис.грн.

Таблиця 2.11

**Динаміка фінансових результатів ТДВ «Яготинський маслозавод»
за 2021-2023 роки, тис.грн**

Показники	2021	2022	2023	Відхиленн я 2022/2021	Відхилення 2023/2022
Чистий дохід від реалізації продукції	3103661	3736091	4857266	632430	1121175
Собівартість реалізованої продукції	2784505	3090847	3979309	306342	888462
Валовий прибуток	319157	645244	877957	326087	232713
Інші операційні доходи	23650	47017	19109	23367	-27908
Адміністративні витрати	33130	37602	44464	4472	6862
Витрати на збут	254742	296742	367149	42000	70407
Інші операційні витрати	34147	65926	41416	31779	-24510
Фінансовий результат від операційної діяльності	20788	291991	444037	271203	152046
Інші фінансові доходи	1512	1745	1836	233	91
Інші доходи	58650	852	1390	-57798	538
Фінансові витрати	87142	116777	138408	29635	21631
Чистий прибуток	-63319	155639	255160	218958	99521

Джерело: складено автором на основі [26]

Чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 632430 тис.грн. у 2022 році, а у 2023 році - ще на 1121175 тис.грн. Собівартість реалізованої продукції зросла у 2022 році на 306342 тис.грн., а у 2023 році - ще на 888462 тис.грн.

Валовий прибуток збільшився у 2022 році на 326087 тис.грн., а у 2023 році - ще на 232713 тис.грн.

Інші операційні доходи зросли у 2022 році на 23367 тис.грн., у 2023 році, навпаки, зменшились на 27908 тис.грн.

Фінансовий результат від операційної діяльності зросла на 271203 тис.грн., у 2022 році, а у 2023 році - ще на 152046 тис.грн. У 2021 році підприємство отримало збиток, проте вже у 2022 році було прибутковим, а у 2023 році чистий прибуток збільшився на 99521 тис.грн.

В табл.2.12 представимо динаміку відносних показників ліквідності підприємства.

Таблиця 2.12

Динаміка відносних показників ліквідності ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2021-2023 роки

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2022/2021	Відхилення 2023/2022
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,04	0,01	0,04	-0,03	0,03
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,18	1,31	1,50	0,13	0,19
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,43	1,47	1,74	0,04	0,27

Джерело: складено автором на основі [26]

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, що компанія може погасити у 2021 році 4%, у 2022 році – 1%, у 2023 році – 4% кредиторської заборгованості негайно. Таким чином, на даному підприємстві виконується даний норматив. Нормативне значення коефіцієнту швидкої ліквідності також виконується, так як його значення за досліджуваний період більше 1. Важливе місце відіграє фінансова стійкість підприємства, яка проявляється у можливості відповідати за своїми зобов'язаннями та залежності чи незалежності від кредиторів.

На рис.2.10 представимо динаміку коефіцієнтів фінансової стійкості ТДВ «Яготинський маслозавод».

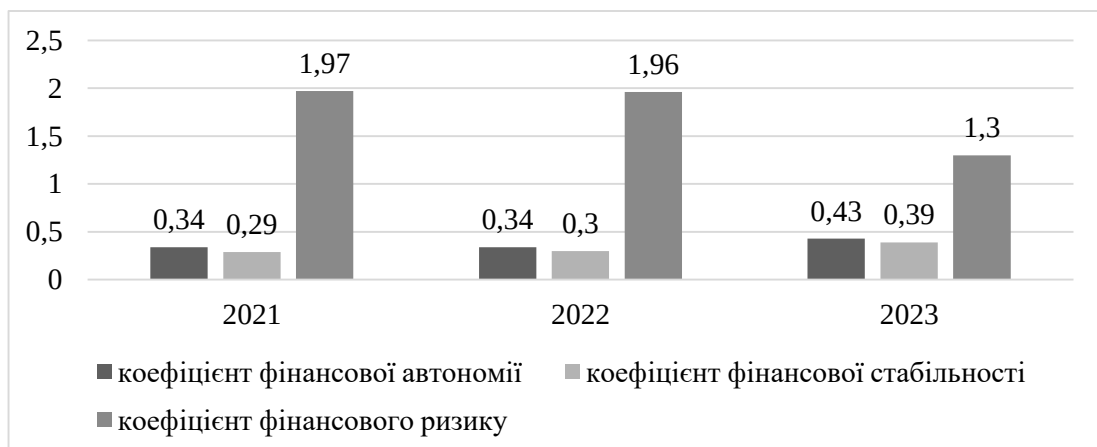

Рис.2.10. Динаміка показників фінансової стійкості ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором на основі [26]

Дані рис.2.5 свідчать, що підприємство залежить від кредиторів. При цьому, коефіцієнт фінансового ризику свідчить про високий фінансовий ризик підприємства. В процесі дослідження встановлено, що підприємство є прибутковим, чистий дохід від реалізації продукції постійно зростає, чистий прибуток також зростає. Вищезазначене свідчить, що виробнича програма планується ефективно, тому в подальшому підприємству необхідно шукати нові підходи до розвитку бізнесу в умовах інноваційного суспільства, виводити нові продукти на ринок, щоб підтримати прибутковість підприємства. В результаті дослідження економічної складової сталого розвитку можемо зробити висновок, що вона знаходиться на високому рівні.

Далі розглянемо соціальну складову сталого розвитку підприємства та управління нею. В Звіті про управління ТДВ «Яготинський маслозавод» зазначено, що на підприємстві «Безперервно створюються сприятливі умови праці працівників як на виробництві, так і у допоміжних дільницях та службах. Персонал підприємства має можливість просування по службі і знання перспектив свого кар'єрного росту. Працівникам зі шкідливими умовами праці надаються додаткові дні відпочинку різної тривалості та встановлено доплати до тарифних ставок. Всі ці фактори позитивно впливають на роботу підприємства, сприяють зниженню плинності кадрів і формують стабільний трудовий колектив» [18]. Політика управління персоналом є гендерно-орієнтованою та інклюзивною, характеризується наступним (рис.2.11):

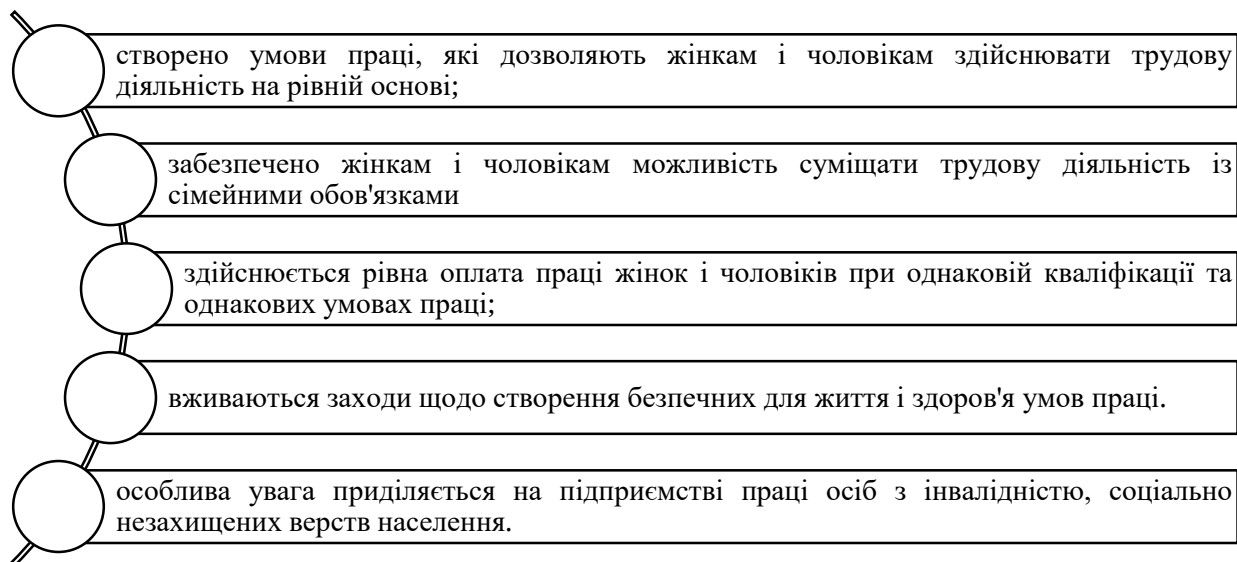

**Рис.2.11. Особливості управління персоналом на
ТДВ «Яготинський маслозавод»**

Джерело: складено автором на основі [18]

На ТДВ «Яготинський маслозавод» функціонує служба з охорони праці, яка окрім керівника, включає представників всіх виробничих та структурних підрозділів підприємства. Велику увагу на підприємстві приділяють охороні праці, регулярно проводяться Інструктажі.

Важливе місце в управлінні персоналом та забезпечення його сталості займає управлінський персонал, оцінка розвитку професійних компетенцій якого представлено на рис.2.12.

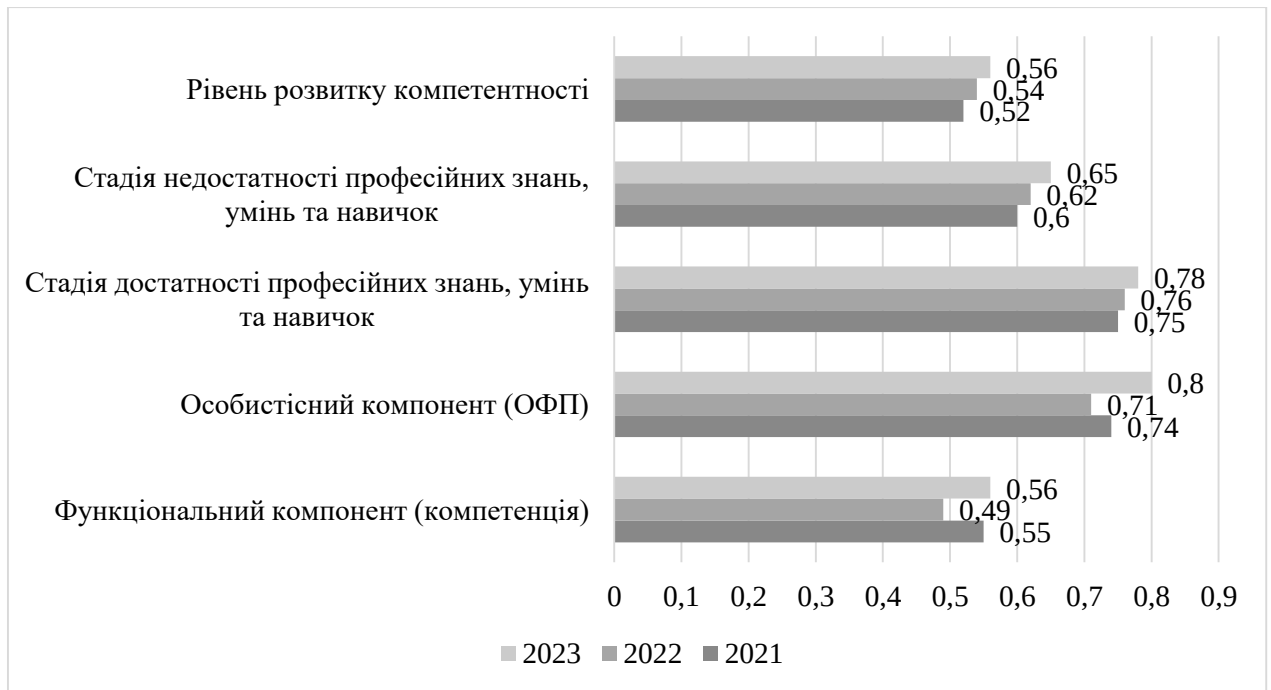

Рис.2.12. Оцінка розвитку професійних компетенцій управлінського персоналу ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором на основі [18]

Дані рис.2.12 свідчать, що рівень розвитку професійних компетенцій управлінського персоналу мав тенденцію до зростання за всіма його складовими, що свідчить про проведення підвищення кваліфікації управлінців, підвищена увага до їх управлінських навичок, розуміння підприємством важливості управління кадрами, благополуччя персоналу та залежність між всіма складовими.

Важливе місце соціальної складової сталого розвитку підприємства належить кадровій безпеці, оцінка якої представлена на рис.2.13.

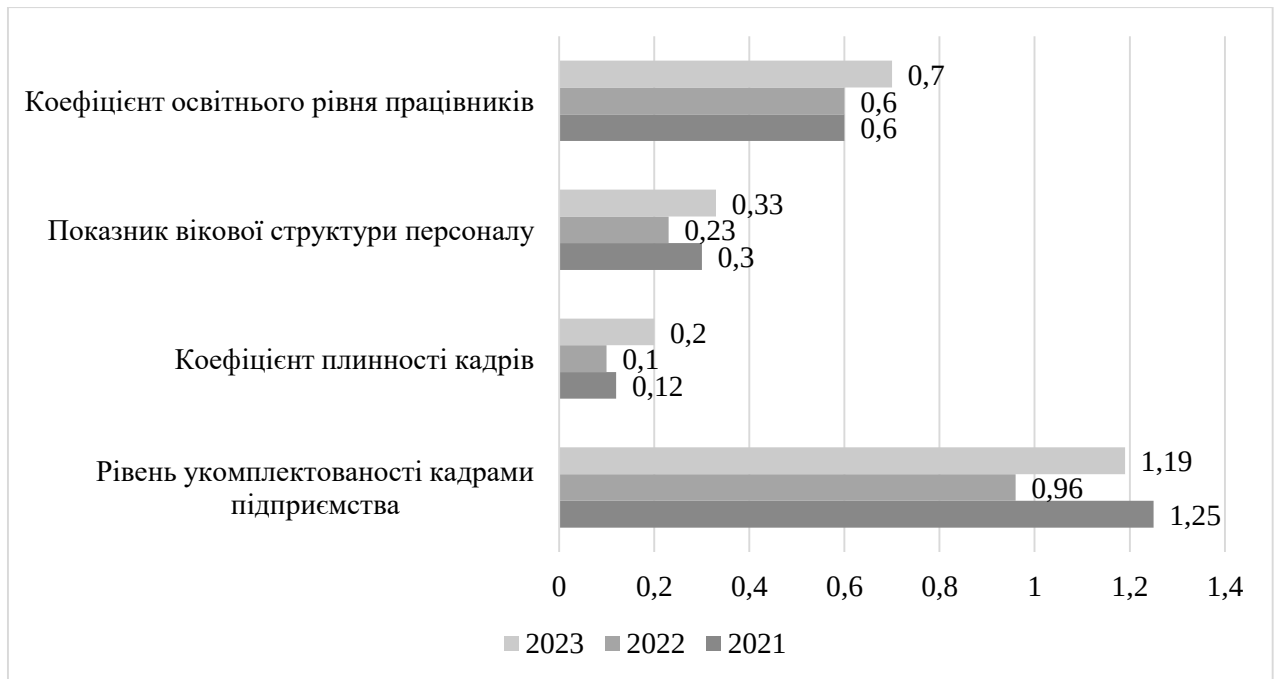

Рис.2.13. Комплексна оцінка рівня кадрової складової економічної безпеки підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод»

Джерело: складено автором на основі даних підприємства [18]

За висновками проведеного дослідження можна стверджувати, що система управління персоналом ТДВ «Яготинський маслозавод» функціонує на неналежному рівні.

Комплексна оцінка кадрової безпеки свідчить про підвищення всіх її складових у 2023 році. тому можна зробити висновок, про наявність ефективної системи управління кадровою безпекою підприємства.

Для підтвердження вищезазначеного варто розглянути думку самих співробітників на управління персоналом підприємства. Для цього скористаємося результатами опитування працівників ТДВ «Яготинський маслозавод» у 2022 році, проведеним під час складання Звіту про управління підприємства [83].

Представимо на рис.2.14 відповідь на питання соціального фактору «У Вашому робочому підрозділі царить дух співробітництва і командного духу?».

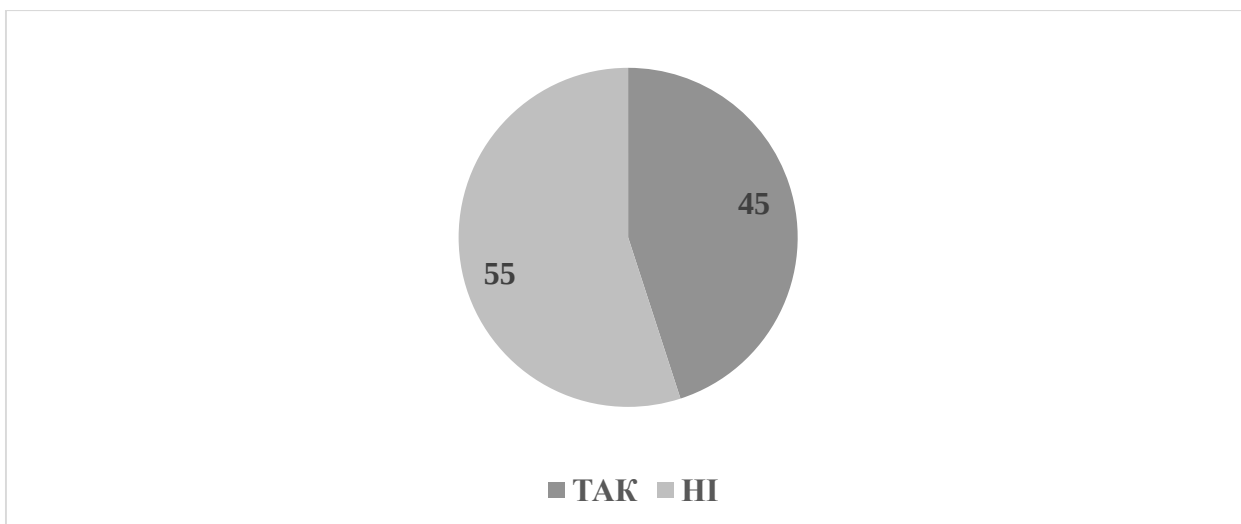

Рис. 2.14. У Вашому робочому підрозділі царить дух співробітництва і командного духу?, %

Джерело: складено автором на основі даних підприємства [18]

Дані рис. 2.14 свідчать, що на соціальному рівні програми управління персоналом не працюють достатньо ефективно.

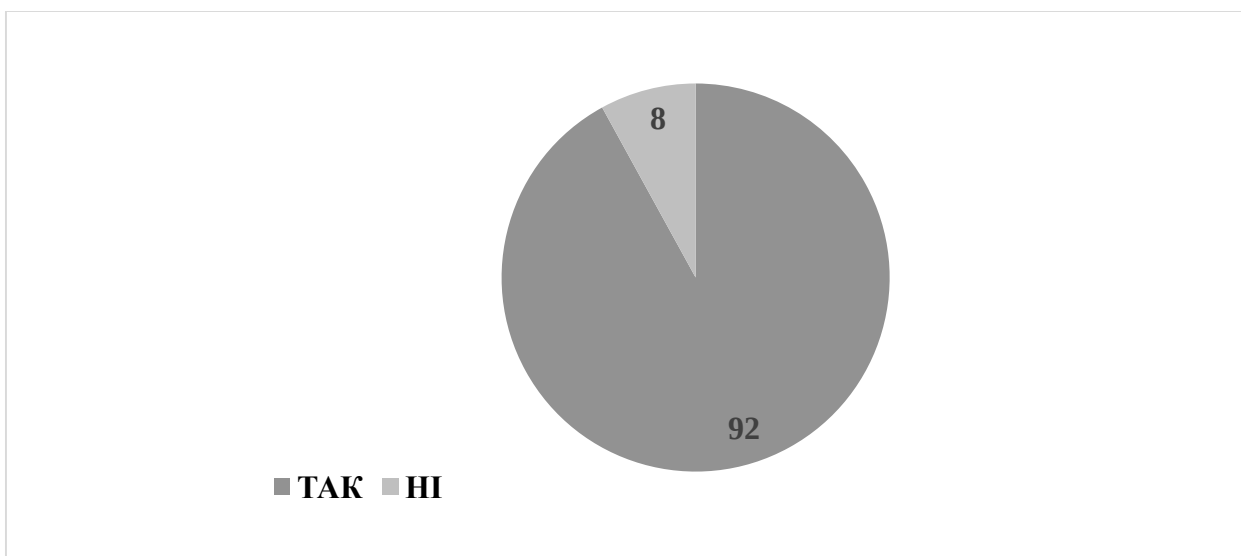

Рис. 2.15 Фізичний рівень. «Вам підприємство надає підтримку через ресурси та програми покращення соціально-психологічного клімату»

Джерело: складено автором на основі даних підприємства [18]

Дані рис. 2.15 свідчать, що на підприємстві програма з підтримки персоналу є діючою, так як майже 100 % співробітників дотримуються такої думки.

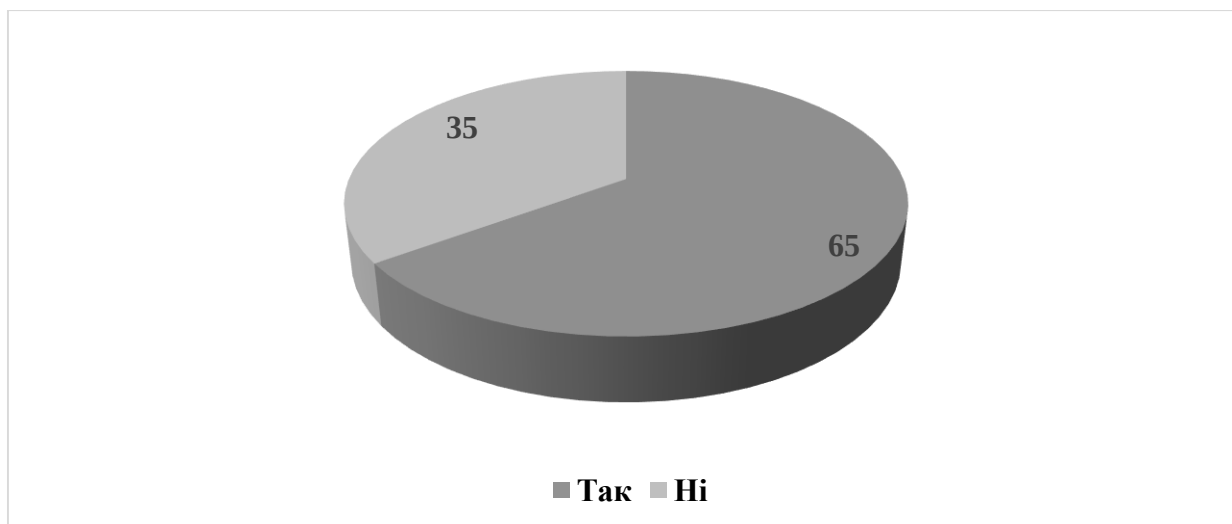

Рис. 2.16. Емоційний рівень. «Ви відчуваєте себе вичавленими після роботи?», %

Джерело: складено автором на основі даних підприємства [18]

Дані рис. 2.16 свідчать, що більшість працівників відчувають себе вичавленими після роботи, таку відповідь переважно надав виробничий персонал.

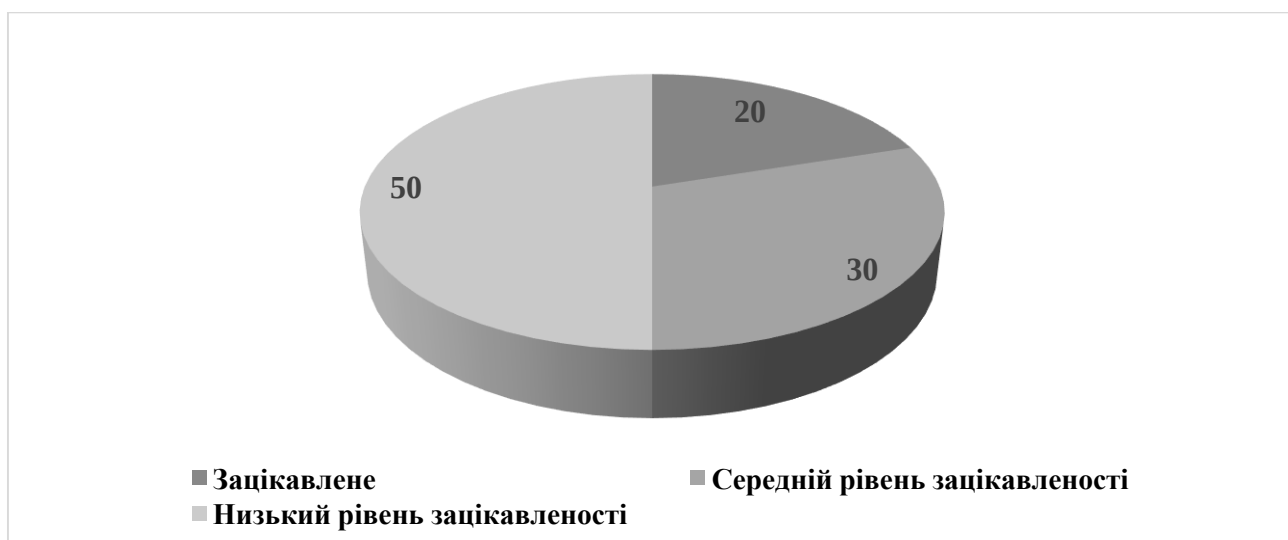

Рис. 2.17. Загальний рівень. «Як би Ви оцінили щире зацікавлення організації в благополуччі співробітників?», %

Джерело: складено автором на основі даних підприємства [18]

Таким чином, загальна оцінка ефективності програми управління персоналом свідчить, що на підприємстві низький рівень забезпечення благополуччя персоналу, який потребує удосконалення. Таким чином, можна зробити висновок, що керівництво підприємства недостатньо розуміє

персонал, перебільшуючи позитивні стимул, які ними створенні. У таблиці 2.13 наведені показники руху кадрів на 2021-2023 роки.

Таблиця 2.13

Показники руху кадрів ТДВ «Яготинський маслозавод» у 2021-2023 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (+, -), осіб		Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2023/2021	2023/2022	2023/2021	2023/2022
Прийнято працівників, осіб	330	356	387	57	31	17,27	8,71
Вибуло працівників, осіб	152	410	392	240	-18	157,89	-4,39
Загальна чисельність персоналу, осіб	918	901	896	-22	-5	-2,40	-0,55

Джерело: складено автором на основі [18]

Проаналізувавши дані таблиці 2.13 можна зробити висновок, що чисельність персоналу зменшилася на 22 особи або на 2,40%, а це означає, що компанія сповільнює свою діяльність та зменшує кількість працюючих. У порівнянні з 2021 р. у 2023 р. до ТДВ «Яготинський маслозавод» було прийнято на 17,27% більше працівників, що в абсолютному значенні становить 31 осіб. Проте, на високому рівні знаходиться і кількість працівників, які вибули, Так, у 2023 р. кількість вибулих зросла на у 2,6 разів, порівняно з 2021 р. і це негативне явище, оскільки товариству необхідно витратити час і ресурси для того, щоб замінити цих працівників, провести адаптацію та навчання нового персоналу.

Вважаємо, що покращення кадрового забезпечення в сучасних умовах функціонування ТДВ «Яготинський маслозавод» можливе лише за умови поетапному переходу від пасивної до активної кадрової політики, зорієнтованої на раціональне використання кадрового потенціалу.

Далі розглянемо екологічну складову кадрової безпеки підприємства, яка є основою сталого розвитку підприємств харчової промисловості та розглядається в рамках глобальної продовольчої безпеки.

ТДВ «Яготинський маслозавод» розміщується на ділянці площею 5,07 га та знаходиться в середмісті м. Яготин Київської області. Основним видом економічної діяльності є перероблення молока, виробництво масла та сиру.

Екологічна політика підприємства спрямована на впровадження «зеленої економіки» в діяльність підприємства представлена на рис.2.18.

Рис.2.18. Напрями екологічної політики ТДВ Яготинський маслозавод»

Джерело: складено автором

В рамках досягнення показників цілей сталого розвитку в контексті охорони навколишнього середовища та вищезазначених напрямів екологічної політики підприємством розроблені та здійснюються наступні заходи:

1) Рациональне використання води. В Звіті про управління ТДВ «Яготинський маслозавод» зазначено наступне: «для забезпечення виробничих та господарських потреб використовується вода з чотирьох артезіанських свердловин та міського водопроводу. На видобуток води з свердловин отримано Спеціальний дозвіл на користування надрами, виданий Державною службою геології та надр України від 20.01.2017 року №6186 терміном на 20 років та отримано Дозвіл на спеціальне водокористування

виданий Державним агентством водних ресурсів України 02.03.2020 року №66/КВ/49Д-20 терміном на 3 роки» [18].

Щоб зменшити витрати води на підприємстві, яка необхідна в процесі миття технологічного обладнання, встановлено автоматизовані сучасні СІР-мийки, дозволяючи здійснювати контроль за витратами як води, так і мийних засобів. Окрім цього, забезпечується циркуляція води для попереднього полоскання при наступній мийці.

2) Управління відходами. Звітом про управління зазначено, що «на підприємстві діє наказ №2 від 02.01.2020 р. Про призначення відповідальних осіб у сфері поводження з відходами. Збір відходів від виробництва, а саме: відпрацьовані чи забруднені таро-пакувальні матеріали, відбувається на спеціальному майданчику, де проходить його сортування та подальше відвантаження на промислову переробку чи утилізацію, згідно укладеного Договору з контрагентом, який має Ліцензію на даний вид діяльності» [18].

Велику увагу підприємство приділяє молочним відходам, які передають на утилізацію заготівельно-виробничому приватному підприємству згідно встановленого графіку, не рідше 1 разу на тиждень. Варто відзначити, що на ТДВ «Яготинський маслозавод» відходи від обслуговування транспорту (шини, відпрацьоване мастило, акумуляторні батареї) також мають закріплені місця тимчасового зберігання та передаються стороннім організаціям згідно договорів не рідше 1 разу на рік.

Окрім того, за рахунок економії електроенергії на підприємстві встановлені люмінесцентні лампи, які є небезпечними відходами. Використанні лампи зберігають у спеціальних контейнерах. Для всіх побутових та господарських відходів побудовано спеціальний майданчик в окремих критих контейнерах, які вивозяться комунальним підприємством 2 рази на тиждень.

3) Викиди парникових газів. Відповідно до Звіту з Управління «Викиди в атмосферне повітря підприємство здійснює стаціонарними джерелами, які визначені та прописані в документах в яких обґрунтовуються обсяги викидів,

розроблені відповідним Товариством та на основі яких отримано Дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами №3225510100-69 від 29.05.2017 року з терміном дії 10 років, виданий Департаментом екології та природних ресурсів Київської обласної державної адміністрації» [18].

4) Споживання енергії Для зменшення витрат та оптимізації споживання електроенергії використовуються частотні перетворювачі та компенсуючі пристрої для погашення реактивної потужності. Для освітлення приміщень раніше використовувались лише люмінесцентні лампи, але на сьогоднішній день поступово проходить заміна на світлодіодні (70%), що також зменшує споживання енергії.

Для узагальнення результатів дослідження сформуємо коефіцієнти економічного, екологічного, соціального блоку сталого розвитку підприємства, методика розрахунку яких представлено в п.1.3 розділу 1.

Таблиця 2.14

**Коефіцієнти економічного, екологічного, соціального блоку
сталого розвитку ТДВ «Яготинський маслозавод»**

Показник	2021	2022	2023	Відхилення 2022/2021	Відхилення 2023/2022
1	2	3	4	5	6
Економічний блок					
Коефіцієнт інвестиційної активності	0,1	0,1	0,08	0	-0,02
Коефіцієнт фінансових інвестицій	0,06	0,07	0,07	0,01	0
Коефіцієнт чистого прибутку на 1 робітника	-	172,7	284,7	-	112
Коефіцієнт фондівіддачі	7,12	9,25	12,1	2,13	2,854
Коефіцієнт ефективності управління	0,2	0,22	0,22	0,02	0
Коефіцієнт економічної структури	0,94	0,93	1,07	-0,01	0,14
Коефіцієнт маркетингових витрат	0,03	0,04	0,04	0,01	0
Група соціальних коефіцієнтів					
Коефіцієнт стабільності кадрів	0,67	0,6	0,54	-0,07	-0,06
Питома вага персоналу високої кваліфікації	0,45	0,43	0,4	-0,02	-0,03

Продовження табл. 2.14

1	2	3	4	5	6
Група екологічних коефіцієнтів					
Коефіцієнт інтенсивності навколишнього середовища	0,6	0,66	0,7	0,06	0,04
Коефіцієнт ресурсозберігаючих технологій	0,13	0,12	0,13	-0,01	0,01

Джерело: складено автором на основі даних підприємства [18, 26]

Говорячи про групу соціальних коефіцієнтів, то тут спостерігається зменшення. Аналіз показників свідчить про середній рівень соціальної стійкості. Екологічна та економічна сфера свідчать про недостатній рівень стійкого розвитку. В цілому аналіз ефективності управління сталим розвитком свідчать, що він знаходиться на середньому рівні та потребує підвищення.

Висновки до розділу 2

Вартість активів на підприємстві має тенденцію до зростання. Чистий дохід та чистий прибуток також за останні три роки мали тенденцію до зростання. Підприємство є фінансово стійким, має низьку ймовірність банкрутства, є платоспроможним та може відповідати зам своїми зобов'язаннями. Проте підприємство залежить від кредиторів, так як в структурі фінансування переважають позикові кошти, що створює фінансові ризики. Підприємство перевіряє контрагентів на екологічність бізнесу, тобто їх добросовісність як платника податків, так і в діловому спілкуванні.

Підприємство впроваджує екологічну політику на засадах «зеленої економіки». Встановлені сучасні СІЗ-мийки, які дозволяють контролювати потік води та економити як воду так і кількість миючих засобів. Також на підприємстві здійснюється управління відходами та створений спеціальний майданчик для них. Здійснюється контроль за обсягами викидів парникових газів, щоб не перевищувати норму. З метою зменшення споживання електроенергії підприємство використовує частотні перетворювачі та компенсуючі пристрої, а для освітлення всіх приміщень використовують лише

люмінесцентні лампи, які утилізуються в спеціальних закритих контейнерах. На підприємстві спостерігається позитивна динаміка зростання оплати праці. Під час набору персоналу застосовується гедерноорієнтований підхід. Велику увагу приділяють створенню сприятливих умов праці. На підприємстві функціонує служба охорони праці. Підприємство допомагає персоналу у складних життєвих обставинах, розроблені програми благополуччя. Окрім того, ТДВ «Яготинський маслозавод» задіяний у благодійних проєктах.

Розглянувши складові управління сталим розвитком ТДВ «Яготинський маслозавод» можна зробити висновок, що на підприємстві втілюються окремі аспекти концепції сталого розвитку, проте вони знаходяться ще на початковому етапі. Найбільше уваги приділяється екологічній складовій, так як підприємства у харчовій сфері підлягають державному контролю в частині викидів в атмосферне повітря та водойми, поводження з відходами і т.п. Основною проблемою управління сталим розвитком ТДВ «Яготинський маслозавод» є досягнення балансу між соціально-економічними цілями сталого розвитку та екологічними. Варто відзначити, що всі екологічні ініціативи, які запроваджує підприємство потребує значних інвестицій, тому основною задачею управлінців є поєднання екологічних ініціатив та економічного ефекту від них у вигляді економії витрат.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ НА ПРИКЛАДІ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»

3.1. Комплекс заходів щодо удосконалення управління сталим розвитком

Концепція сталого розвитку має важливе значення і нині набуває значного розвитку у сфері трансформації бізнесу. Це явище істотно впливає на інновації. Вчені, галузеві експерти та державні чиновники загалом визнають, що інновації є вирішальним фактором у досягненні стійкості. Це пов'язано з тим, що сталий розвиток є невідкладним питанням, яке вимагає реформ та негайних дій з боку бізнесу, урядів та суспільства загалом. Для досягнення амбітних цілей сталого розвитку необхідно здійснити суттєві зміни у політиці, технологіях та інноваційних парадигмах.

Досягнення стійкості потребує впровадження фундаментальних, проривних та загальносистемних інновацій. Всесвітня ділова рада зі сталого розвитку стверджує, що інновації відіграють центральну роль у створенні сталого людського суспільства. Численні дослідження наголосили на важливості зв'язку між інноваціями та досягненням цілей сталого розвитку.

Пропонуємо наступну програму діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» щодо удосконалення управління сталим розвитком.

Таблиця 3.1

Програма діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» щодо удосконалення управління сталим розвитком

Напрямок	Характеристика
1	2
Портфоліо здорових та стійких продуктів	Продукти, які виробляє компанія мають сприяти здоровому та стійкому харчуванню. Варто створити спеціальне портфоліо здорових продуктів та їх позитивного впливу на організм людини.
Маркетинг та маркування	Використання відповідальних, справедливих та приватних методів маркетингу, які дозволяють споживачам легко робити свідомий вибір та не експлуатувати вразливі групи населення

Продовження табл. 3.1

1	2
Продовольча безпека	Облегшити доступ до доступних, безпечних та поживних продуктів харчування. Передбачення та запобігання загроз продовольчої безпеки по всьому ланцюжку створення вартості та екосистемах компанії
Безпека харчових продуктів	Запобігання та ліквідація загроз безпеки продукції компанії в діяльності компанії та ланцюга створення вартості, щоб забезпечити безпеку харчових продуктів для споживачів та запобігання шкоди для більш широких екосистем.
Стійке виробництво	Звести до мінімуму використання домішок у виробництві продукції, одночасно захищаючи екосистему та здоров'я людини, збереження природних ресурсів.
Зміна клімату та якості повітря.	Скорочення викидів парникових газів, приведення у відповідність з глобальним потеплінням а також пом'якшення забруднення повітря на всіх етапах діяльності підприємства та ланцюга створення вартості.
Прісна вода	Досягти мінімально можливого впливу води в діяльності компанії та ланцюга створення вартості, приділяючи особливу увагу сферам, де водний ризик високий
Відходи	Зведення до мінімуму втрати харчових продуктів та відходів, а також пакувальних відходів в діяльності компанії та ланцюга створення вартості, в тому числі на роздрібному та споживчому рівнях.
Соціальний розвиток	Надати працівникам, виробникам та їх представникам можливість організовувати, створювати профспілки та вступати до них, безперешкодно вести колективні переговори та брати участь у прийнятті рішень з питань, що їх зачіпають. Усунення бар'єрів для рівного обігу та можливостей у діяльності компанії, ланцюжку створення вартості та у ширших екосистемах
Охорона праці та безпека	Забезпечити здорове та безпечне робоче середовище для всіх працівників на підприємствах компанії, а також забезпечити здорове та безпечне робоче середовище для всіх працівників та виробників у ланцюжку створення вартості
Управління та менеджмент	Впровадити структури управління та системи управління, які зосередять вплив операцій, продуктів та ланцюжка створення вартості компанії на людей та планету

Джерело: складено автором

Відповідно до своєї давньої відданості успіху в бізнесі та соціальному прогресу компанія ТДВ «Яготинський маслозавод» прагне відіграти ключову роль у продовольчій революції. Отже, підприємству варто трансформувати свою бізнес-модель, зосередивши увагу на місцевих джерелах харчування та стійких продовольчих системах. Цілі ТДВ «Яготинський маслозавод» варіювалися від відповідального споживання та виробництва до боротьби зі зміною клімату та захисту гідних умов праці та економічного зростання. Проте

для реалізації інновацій, необхідних для досягнення цих амбітних цілей, необхідно доручити та дати можливість усім співробітникам відігравати активну роль у спільній побудові майбутнього.

Кожен рік співробітникам має надаватися можливість поділитися своїми переконаннями та запропонувати свої ідеї через Система дій "Єдине здоров'я". Але щоб поставити співробітників у центр цього шляху, підприємству необхідно переосмислити досвід своїх співробітників. Керівники ТДВ «Яготинський маслозавод» вважали залучення співробітників двигуном, який допомагає компанії працювати у важкі часи і виконувати свої обіцянки, дані споживачам. В результаті вони прагнули підвищити рівень залучення за рахунок кращого розуміння характеристик досвіду високопродуктивних працівників. Крім того, вони прагнули розвивати можливості, необхідні для ефективного збору та аналізу інформації від співробітників.

З новим розумінням найважливіших факторів досвіду співробітників та визнанням того, що співробітники роблять все можливе, якщо вірять у те, що роблять, необхідно дати співробітникам можливість спільно володіти порядком денним компанії та спільно будувати її майбутнє. Щоб реалізувати цю амбіцію, необхідно розробити нову програму – «Одна людина, один голос, одна частка», яка дозволила співробітникам відігравати ключову роль у формуванні програм як на місцевому, так і на глобальному рівні, які допоможуть підприємству досягти своїх цілей до 2030 року. Річна програма є інноваційною стратегічною програмою взаємодії та управління, що реалізується в чотири етапи:

1. Довести до відома. Співробітники мають брати участь у тренінгах та навчальних заходах, щоб краще зрозуміти бачення компанії та цілі на період до 2030 року, а також отримали докази того, як ТДВ «Яготинський маслозавод» просунулося за рік. Це важливий крок у підготовці співробітників до активної участі у місцевих та глобальних командах.

2. Слухати. Проводити консультацію для всіх співробітників з використанням опитувальної платформи, яка дозволила б всім співробітникам

поділитися своїми відгуками, переконаннями та ідеями про те, як компанія ТДВ «Яготинський маслозавод» може досягти своєї мети на період до 2030 року. Крім отримання зворотного зв'язку, це опитування допоможе компанії оцінити залучення співробітників до процесу. Вважаю, що всім, від рядових співробітників до керівників, важливо робити свій внесок у створення вартості на кожному ринку.

3.Вплив. Використовуючи аналітичний інструмент, групи співробітників-добровольців мають працювати разом на кожному об'єкті, щоб проаналізувати свої результати у рамках локально прив'язаного процесу. Вони повинні використовувати отримані результати для розробки своїх місцевих бізнес-планів та розробки рекомендацій для глобального порядку денного. В рамках цього інклюзивного та прозорого процесу працівники працюють із лідерськими командами, допомагаючи відповідним чином інтегрувати висновки та рекомендації опитування до глобальної стратегії ТДВ «Яготинський маслозавод».

Цей новий підхід до інновацій, заснований на людях, та супутня модель управління дозволять ТДВ «Яготинський маслозавод» досягти своїх цілей сталого розвитку. Щоб зміцнити ідею спільного володіння в майбутньому компанії, кожному співробітнику необхідно надати одну безкоштовну акцію ТДВ «Яготинський маслозавод», а також можливість брати участь у глобальній щорічній схемі заохочення на основі дивідендів.

Окрім того, ТДВ «Яготинське маслозавод» необхідно розширити асортимент здоровими продуктами, так як підприємство не має в своєму асортименті безлактозних продуктів, рослинного молока. Здорове та стійке харчування може знизити передчасну смертність, у тому числі від неінфекційних захворювань.

Безпечна та поживна їжа має вирішальне значення для підтримки та покращення здоров'я людини, особливо для вразливих груп населення, таких як діти та люди похилого віку. Забезпечення харчової безпеки також має вирішальне значення для досягнення продовольчої безпеки, оскільки

небезпечна їжа може призвести до харчових відходів і обмеження доступу до їжі для людей, які її потребують.

Крім того, ціль 12 сталого розвитку, спрямована на забезпечення моделей сталого споживання та виробництва, підкреслює важливість безпеки харчових продуктів для досягнення сталого розвитку. Небезпечна практика виробництва та споживання харчових продуктів може призвести до погіршення навколишнього середовища, включаючи забруднення ґрунту та води, а також виснаження природних ресурсів. З іншого боку, безпечне та стійке виробництво та споживання продуктів харчування може допомогти зберегти природні ресурси та захистити навколишнє середовище.

Безпека харчових продуктів також може сприяти економічному зростанню та розвитку. Харчова промисловість вносить значний внесок у глобальне економічне зростання, і забезпечення безпеки харчових продуктів може підвищити довіру споживачів до якості та безпечності харчових продуктів, що може призвести до збільшення попиту та більшої економічної вигоди. Інвестиції в безпеку харчових продуктів також можуть створити робочі місця та покращити рівень життя людей у харчовій промисловості.

Важливе місце в управлінні сталим розвитком належить альтернативним продуктам, під час виробництва яких, менше впливу на навколишнє середовище. Наприклад, крім викидів парникових газів, молоко великої рогатої худоби також створює навантаження на водні та земельні ресурси країни. Існує також той факт, що обмеження здоров'я та вибір дієти роблять альтернативи коров'ячому молоку необхідністю для значної частини суспільства.

Таким чином, існує потреба компенсувати зростання споживання за рахунок альтернативних джерел молока. Одним з варіантів є молоко рослинного походження, яке порівняно більш екологічне, ніж молоко великої рогатої худоби, і має кращі показники за такими ключовими показниками, як землекористування, потреба у воді, викиди парникових газів і використання викопного палива.

Потреба в альтернативних джерелах молока зумовлена не лише необхідністю ефективного використання ресурсів, а й тим, що населення України обізнане про зміну клімату та непереносимість лактози. Таким чином, одним заходів удосконалення управління сталим розвитком підприємства є розширення асортименту у даному напрямі. На сьогоднішній день, продажі соєвого молока по всьому світу зростають на 10 - 20% щороку. Деякі клієнти люблять пити свіже соєве молоко, тоді як інші віддають перевагу соєвому молоку з тривалим терміном придатності (наприклад, у фольговій упаковці). Останнє популярне в таких регіонах, як: Австралія, Америка, Європа, Японія, Материкова Китай та Південна Азія. На американському ринку обсяг продаж соєвого молока становить 25% від загальної кількості проданих соєвих продуктів і щорічно зростає на 20%. Регіон Азія-Тихоокеанського регіону є найшвидше зростаючим ринком, оскільки багато країн, таких як Китай, Індія, Японія, Південна Корея та Гонконг, є основними споживачами цього продукту.

Пропонуємо ТДВ «Яготинський маслозавод» як основний засіб удосконалення управління сталого розвитку диверсифікувати асортимент та випустити соєве молоко як для внутрішнього ринку, так і для експорту.

3.2. Обґрунтування доцільності диверсифікації асортименту продукції та її вплив на основні показники діяльності підприємства

В результаті аналізу встановлено, що з метою удосконалення управління сталим розвитком необхідно зосередити увагу на покращенні фінансового стану підприємства, а для цього необхідно створити новий продукт, якого немає у головних конкурентів, тим самим, залучити більшу кількість споживачів. Майже половина українців схильні до непереносимості молока. Вирішенням такої проблеми може бути зменшення кількості молочних продуктів у раціоні або їх заміна безлактозними аналогами.

Соєве молоко - це насичений, смачний напій, що отримується з вимоченої, подрібненої та провареної в парі сої. Це поживний продукт, що не містить лактози, може використовуватися в тих же цілях, що і коров'яче молоко. Соєве молоко - ідеальний замітник коров'ячого молока, особливо в харчуванні дітей раннього віку, особливо дітей, які мають алергічну реакцію на лактозу.

Соєве зерно має високу поживну цінність завдяки великому вмісту рослинних білків, мінеральних солей, вітамінів та лецитинів. Щоб засвоїтися організмом, соєві боби повинні пройти серію технологічних обробок на обладнанні, призначеному для пастеризації та охолодження коров'ячого молока.

Соя має невисоку ціну і нестачі в її кількості немає, попит на товар зростає, конкурентне середовище спокійне. З огляду на ці факти можна стверджувати, що перспектива розвитку такого проекту є достатньо високою.

Ключові конкурентні переваги проекту:

- виробництво екологічно чистих та натуральних молочних продуктів із застосуванням технологічно нового обладнання;
- наявність гарантованої сировинної бази (молочно-товарних ферм) на території району розміщення підприємства;
- застосування сучасного високотехнологічного обладнання;
- прийнятна вартість реалізації продукції;
- підвищення конкурентоспроможності підприємства;
- висока якість продукції, що реалізується.

ТДВ «Яготинський маслозавод» виробляє фасоване коров'яче молоко і вже має в своєму розпорядженні виробничі площі, інженерні комунікації, вже наявний автомат розфасовки молока, яке підійде і для фасованого в поліетиленові пакети соєвого молока. Проте необхідно придбати лінію для виробництва соєвого молока. Таким чином, завдяки вищезазначеному підприємство покращить управління фінансовою частиною сталого розвитку та соціальну, так як подбає про споживачів.

Для розрахунку виробничої програми для початку визначимо число днів роботи ТДВ «Яготинський маслозавод».

Таблиця 3.2

Розрахунок числа днів роботи за рік

Обладнання за закріпленим асортиментом	Календарний фонд часу	Зупинки з причин			Всього зупинки	Кількість днів роботи обладнання, (гр.2 - гр.6)
		Вихідні і святкові	Ремонт обладнання			
			Поточний	Капітальний		
Обладнання для виробництва соєвого молока	365	123	10	-	133	232

Джерело: складено автором

Для розширення асортименту продукції підприємство планує закупити установку типу VS 200 для виробництва соєвого молока та продуктів із сої. Потужність лінії – до 0,5 т (484 л) молока на годину. Далі визначимо виробничу програму з виробництва соєвого молока на ТДВ «Яготинський маслозавод» в табл.3.3

Таблиця 3.3

Розрахунок виробничої програми у натуральному виразі

Найменування продукції	Добова потужність ^{1/} . л/год,	Коефіцієнт використання потужності ^{2/}	Фактичний добовий обсяг виробництва ^{3/} , л	Річний обсяг виробленої продукції ^{4/} л
Соєве молоко	484	0,3	1161,6	269491

Джерело: складено автором

Таким чином, річний обсяг виробництва соєвого молока становить 269491 л.

Проведемо розрахунки вартості сировини та основних матеріалів, які необхідно витратити на 1 000 л готової продукції.

Таблиця 3.4

**Розрахунок вартості сировини та основних матеріалів на 1000 л
готової продукції**

Сировина та основні матеріали	Одиниці виміру	Норма витрат на 1 000 л продукції	Вартість за 1 од. сиров, грн.	Всього витрат на 1 000 л продукції, грн. (
Соєві боби	т	0,5	12000	6000
Соль поварена	т	0,17	2400	408
Сахар	т	0,1	33000	3300
Вода для процесу	куб.м	3	67	201
Вода для очистки	куб.м	2	67	134
Разом витрат на сировину і основні матеріали				10043
Транспортно-заготівельні витрати				3300
Пакувальні матеріали				
картон	кг	329	60	19740
клей	кг	5	22	110
підпергамент	кг	15	23	345
Разом пакувальні матеріали				20195
Всього по статті				33538

Джерело: складено автором на основі [36]

Таким чином, на виробництво 1 000 л соєвого молока витрати на сировину та матеріали складуть 33538 грн.

В процесі виробництва нового продукту необхідно витрати паливо та електроенергію (табл.3.5).

Таблиця 3.5

Розрахунок вартості палива і електроенергії на технологічні цілі

Енерговитрати	Одиниця виміру	Ціна за одиницю, грн	Норма витрат на 1000 л	Сума, грн. (гр.3*гр.4)
Паливо (газ)	м ³	23	300	6900
Електроенергія	Квт. год	5,48536	1330	7295,5
Всього по статті			X	14195,5

Джерело: складено автором на основі [9]

Таким чином, вартість витрат палива і електроенергії на виробництво нового продукту складе 14195,5 грн. На підприємстві здійснюється відрядний спосіб оплати праці. Цех з переробки сої з однією лінією необхідно

забезпечити певним персоналом: оператором установки та технологом. Розрахуємо основну заробітну плату робітників, які будуть виробляти новий продукт в табл.3.6.

Таблиця 3.6

Розрахунок основної заробітної плати робітників, що працюють за відрядною системою оплати праці

Професія	Кількість робітників на зміну, чол.	Тарифний розряд	Годинна тарифна ставка, грн	Тривалість зміни, год.	Тарифний фонд заробітної плати за зміну, грн
Оператор установки	1	5	80	8	640
Оператор фасування	1	5	80	8	640
Всього					1280
Всього за 1000 л продукції					10112

Джерело: складено автором

Таким чином, вартість основної заробітної плати складе 1280 грн. за зміну, тобто 10112 грн. за 1000 л. Представимо в табл.3.7 розрахунок додаткової заробітної плати для виробництва соєвого молока.

Таблиця 3.7

Розрахунок додаткової заробітної плати

Вироби	Основна заробітна плата на 1 т виробу, грн.	Розмір доплат, %	Додаткова заробітна плата, грн.
Всього	10112	30	3033,6

Джерело: складено автором

Представимо в табл.3.8 витрати підприємства на соціальні відрахування з заробітної плати.

Таблиця 3.8

Розрахунок відрахувань на соціальні заходи (Єдиний соціальний внесок)

Продукт	Заробітна плата, грн		Всього фонд оплати праці, грн.	Відрахування на соціальні заходи, %	Сума нарахувань на заробітну
	Основна (гр.6 табл.6)	Додаткова (гр.4 табл. 7)			
1	2	3	4	5	6
Соєве молоко	10112	3033	13145	22	2892

Джерело: складено автором

На основі вищенаведених розрахунків розрахуємо планову калькуляцію виробу соєве молоко в табл.3.9.

Таблиця 3.9

**Планова калькуляція виробництва соєвого молока , грн. за
1000 л**

№ п/п	Найменування статей калькуляції найменування матеріалів	Одиниця виміру	Кількість	Ціна, грн	Витрати, грн
1	Сировина і матеріали , в тому числі:				33538
1.1	Соєві боби	т	0,5	12000	6000
1.2	Інші основні матеріали				4043
1.3	Допоміжні матеріали(включаючи транспортно-заготівельні)				23495
2	Паливо та енергія на технологічні цілі				14195,5
	Паливо	м ³	300	23	6900
	Електроенергія	кВт.год	1330	5,5	7295,5
3	Основна заробітна плата робітників	грн			10112
4	Додаткова заробітна плата	грн			3033
5	Єдиний соціальний внесок (22 %)	грн			2892
6	Витрати на утримання та експлуатацію устаткування (40 % від основної з/п)	грн			4068
7	Загальновиробничі витрати (8 % від основної з/п)	грн			816,16
8	Виробнича собівартість (1+2- 3+4+5+6+7)	грн			68654,66
9	Адміністративні витрати (16 % від ВС)	грн			10984,7
10	Витрати на збут (14 % від ВС)	грн			9611,6
11	Повні витрати	грн			89250,96

Джерело: складено автором на основі [36]

Таким чином, дані табл.3.9 свідчать, що виробнича собівартість складе 68654,66 грн на 1000 л соєвого молока, а повні витрати 89250,96 грн. Розрахуємо на основі розрахованих вище показників відпускну ціну соєвого молока в табл.3.10.

Таблиця 3.10

Розрахунок відпускної ціни соєвого молока, грн. за 1000 л

№ п/п	Показники	Назва продукції
1	2	3
1.	Виробнича собівартість	68654,66
2.	Адміністративні витрати	10984,7

Продовження табл. 3.10

1	2	3
3.	Витрати на збут	9611,6
4.	Повні витрати	89250,96
5.	Рентабельність, %	15
6.	Прибуток (ст.4*ст.5)/100	13387,64
7.	Відпускна ціна підприємства (ціна без ПДВ (ст.4+ст.6)	102638,60
8.	ПДВ (ст.7*0,2 (при ставці податку 20%))	20527,72
9.	Відпускна ціна (ст.7+ст.8)	123166,32
10.	Відпускна ціна за 1 шт., грн. (ст.9: кількість виробів у т.)	123,16

Джерело: складено автором

Таким чином, відповідно до розрахованих даних в табл.3.13 відпускна ціна одного літру складе 123,16 грн.

При запланованому річному обсязі виробництва продукції 8250 л:

Собівартість реалізованої продукції $68,6 \cdot 269491 = 18487,1$ тис.грн

Дохід від реалізації становить: $269491 \cdot 123,16 = 33190,5$ тис. грн.

Повні витрати: $89,2 \cdot 269491 = 24038,6$ тис. грн.

Очікуваний прибуток: $33190,5 - 24038,6 = 9151,9$ тис. грн.

Чистий прибуток $9151,9 \cdot 0,82 = 7504,6$ тис. грн.

Представимо в табл.3.11 вплив виробництва нового продукту «соевого молока» на основні показники діяльності.

Таблиця 3.11

Вплив запропонованого рішення на основні показники діяльності а управління сталим розвитком ТДВ «Яготинський маслозавод»

Показники	Од. виміру	2023 рік	Проектний рік	Відхилення (+; -)	
				абсолютне	відносне, %
1	2	3	4	5	6
1.Чистий дохід від реалізації продукції	Тис.грн	4857266	4890457	33191	0,68
2.Собівартість реалізованої продукції	Тис.грн.	3979309	3997796	18487	0,46
3.Повні витрати на виробництво і реалізацію продукції	Тис.грн.	4390922	4414961	24039	0,55
4.Прибуток від операційної діяльності	тис. грн.	444 037	453189	9152	2,06
5.Чистий прибуток	тис. грн.	255160	262665	7505	2,94

Продовження табл. 3.11

1	2	3	4	5	6
6.Витрати на 1 грн продукції	грн.	0,904	0,903	-0,001	-0,13
7.Середньорічна чисельність персоналу	осіб.	896	898	2	0,22
8.Середньорічна вартість основних засобів, тис.грн	Тис.грн	403074	405174	2100	0,52
9.Продуктивність праці	тис. грн./ чол.	5421,06	5446	24,94	0,46
10.Рентабельність продукції (чиста) ЧП/Собівартість продукції	%	6,41	6,57	0,16	2,47
11.Рентабельність діяльності	%	5,25	5,37	0,12	2,24
Економічний блок управління сталого розвитку					
12.Коефіцієнт інвестиційної активності	грн/грн	0,08	0,09	0,01	12,50
13.Коефіцієнт фінансових інвестицій	грн/грн	0,07	0,08	0,01	14,29
14.Коефіцієнт чистого прибутку на 1 робітника	тис.грн/особу	284,7	292,5	7,8	2,74
15.Коефіцієнт фондівіддачі	грн/грн	12,05	12,07	0,02	0,16
16.Коефіцієнт ефективності управління	грн/ грн	0,22	0,25	0,03	13,64
17.Коефіцієнт економічної структури	грн/грн	1,07	1,09	0,02	1,87
18.Коефіцієнт маркетингових витрат	грн/грн	0,04	0,048	0,008	20,00

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства та розрахунків

Таким чином, дані табл.3.11 показали, що за рахунок випуску соєвого молока при тому, що інші доходи та витрати залишаються без змін, підприємство отримає чистий прибуток, зросте продуктивність праці, витрати на 1 грн продукції зменшаться, а рентабельність діяльності зросте. Тому можемо зробити висновок, що проект впровадження випуску нового продукту «соєвого молока» є доцільним та ефективним, так як показники економічного блоку сталого розвитку зросли .

Залежно від поставлених завдань ціни на молоко можна знижувати (при реалізації великими оптовими поставками) або підвищувати (роздрібна

торгівля). Додатковий дохід принесе і різноманітність товарів, наприклад, виробництво кисломолочних продуктів чи молока з додаванням різних інгредієнтів (фрукти, ягоди та інше). Прискорити процес повернення вкладених коштів можна, використовуючи грамотний маркетинг, налагоджуючи стосунки з потенційними покупцями (приватні фірми, магазини та кав'ярні) та виробляючи дійсно доброякісний товар відповідно до норм та правил технології.

Попит на товар зростає, серйозних конкурентів практично немає, що створює сприятливий клімат для організації та просування бізнесу з переробки соєвих бобів. Низька собівартість сировини дозволяє заробляти, продаючи товар за доступними цінами.

3.3. Управлінсько-організаційне забезпечення впровадження нового напрямку виробництва на ТДВ «Яготинський маслозавод»

З метою реалізації програми удосконалення управління сталим розвитком та впровадження нового напрямку виробництва на ТДВ «Яготинський маслозавод» необхідно визначити комплекс організаційних заходів. Завданнями комплексної підготовки виробництва нової продукції наступні:

- 1) комплексний вхідний контроль якості проектно-конструкторської документації на нову продукцію;
- 2) вивчення завдань та особливостей НДДКР як нової продукції, так і нестандартного обладнання, складності технологічного оснащення;
- 3) аналіз та прогнозування організаційно-технічного рівня виробництва після освоєння нової продукції;
- 4) розробка технологічної документації відповідно до вимог Єдиної системи технологічної підготовки виробництва;

5) придбання нестандартного технологічного обладнання та технологічної оснастки для виробництва нової продукції;

6) розробка організаційного проекту, що включає перепланування цехів та ділянок для виробництва нової продукції; нормування витрат матеріалів, паливно-енергетичних ресурсів, обладнання на виробництво продукції, ремонтно-експлуатаційні потреби та капітальне будівництво; нормування трудомісткості операцій основного, допоміжного та обслуговуючого виробництва;

7) розрахунок параметрів виробничих процесів у просторі та часі та інші роботи; економічна підготовка виробництва нової продукції, що включає розрахунок цін, програм випуску, обсягу незавершеного виробництва, валової та реалізованої продукції, напрямів розподілу доходу (баланс доходів та витрат) та інших економічних;

8) попереднє опрацювання функцій логістики та маркетингу та ін.

Комплексну підготовку виробництва нової продукції рекомендується організовувати на основі аналізу раніше розглянутих законів організації, застосування наукових підходів (насамперед системного) та дотримання принципів раціональної організації процесів: пропорційності, безперервності, паралельності, спеціалізації, автоматизації, ритмічності та ін.

Комплекс організаційних заходів щодо реалізації проєкту виробництва соєвого молока на ТДВ «Яготинський маслозавод» представимо на рис.3.1.

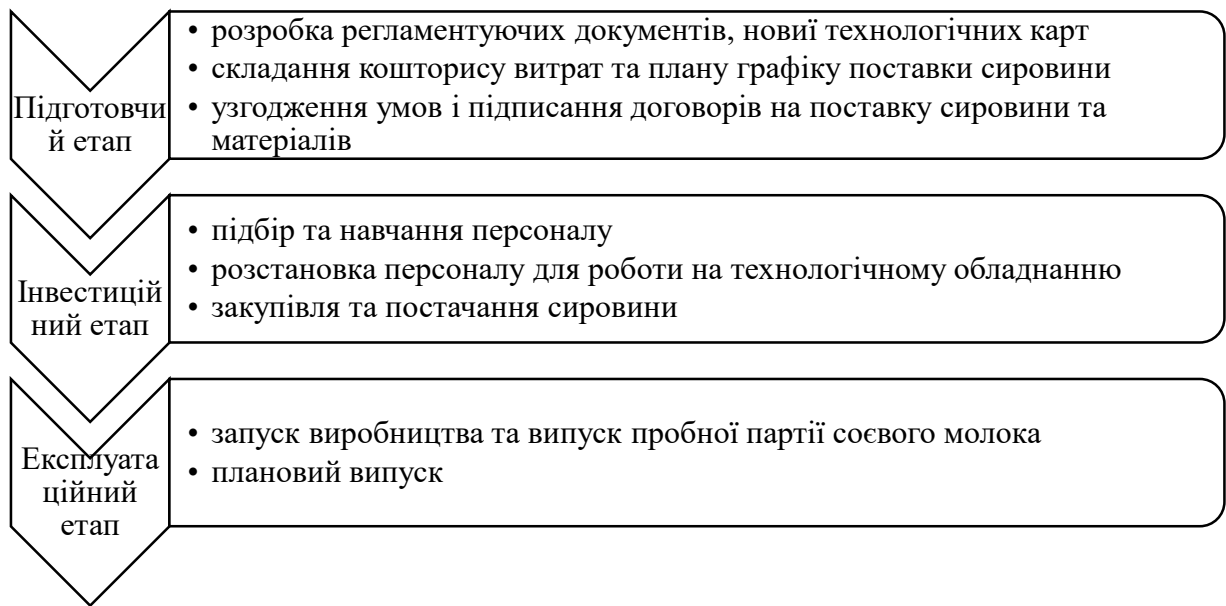

Рис.3.1. Комплекс організаційних заходів щодо реалізації проєкту виробництва соєвого молока на ТДВ «Яготинський маслозавод»

Джерело: розроблено автором

В рамках цих процесів проводиться архівація основних управлінських та змістовних проектних документів для подальшого використання під час реалізації інших проєктів. Для ефективної реалізації проєкту важливе ефективне управлінське забезпечення.

Для реалізації проєкту виробництва соєвого молока представимо управління забезпечення в табл.3.12.

Таблиця 3.12

Управлінське забезпечення проєкту виробництва соєвого молока на ТДВ «Яготинський маслозавод»

Етап реалізації	Відповідальний	Виконавець
1	2	3
Розробка та затвердження проєкту виробництва соєвого молока	Генеральний директор	Директор з виробництва
Аналіз ринку	Генеральний директор	Начальник відділу маркетингу
Планування витрат, доходів та прибутковості виробництва	Генеральний директор	Начальник економічного відділу
Розробка технології виробництва продукції	Директор з виробництва	Головний технолог
Укладення договору на постачання сировини	Генеральний директор	Директор відділу закупівель

Продовження табл.3.12

1	2	3
Підбір і навчання персоналу	Директор з виробництва	Відділ кадрів
Запуск виробництва	Генеральний директор	Директор з виробництва
Дегустація та тестування соєвого молока	Директор з виробництва	Головний технолог
Налагодження випуску	Генеральний директор	Директор з виробництва

Джерело: розроблено автором

Для відображення строків реалізації проєкту застосуємо відображення взаємозв'язку об'ємів робіт та часу їх виконання (табл 3.13).

Таблиця 3.13

Відображення взаємозв'язку об'ємів робіт та часу їх виконання

Етап реалізації	Липень 2024			Серпень 2024			Вересень 2024		
	1 дек	2 дек	3 дек	1 дек	2 дек	3 дек	1 дек	2 дек	3 дек
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Розробка та затвердження проєкту виробництва соєвого молока									
Аналіз ринку									
Планування витрат, доходів та прибутковості виробництва									
Розробка технології виробництва продукції									
Укладення договору на постачання сировини									
Підбір і навчання персоналу									
Запуск виробництва									
Дегустація та тестування соєвого молока									
Налагодження випуску									

Джерело: розроблено автором

Дані табл.3.13 свідчать, що строк реалізації проєкту виробництва соєвого молока у ТДВ «Яготинський маслозавод» можливо реалізувати протягом трьох місяців. Можливо зменшити строки реалізації, якщо паралельно паралельного проводити окремі етапи запуску проєкту. Реалізація обраного заходу дозволить підприємству задовольнити споживачів корисного продукту та удосконалити управління сталим розвитком.

Висновки до 3 розділу

В процесі дослідження ТДВ «Яготинський маслозавод» було запропоновано інноваційний підхід до удосконалення управління сталим розвитком підприємства. Розроблено програму удосконалення управління сталим розвитком, яка включає напрями сталого розвитку в контексті Глобальних цілей сталого розвитку підприємства, затверджених ООН.

В рамках запропонованої програми рекомендовано наступні заходи: зміна підходу до участі співробітників в управлінні сталим розвитком та впровадження нового виду продукції рослинного молока, для задоволення потреб споживачів, які мають непереносимість лактози та для зменшення викидів в атмосферу. Оцінка ефективного запропонованого заходу впровадження нової продукції показав його ефективність.

ВИСНОВКИ

Проведено аналіз принципів сталого розвитку та стійкості підприємства, що розглядаються в науковій літературі, як принципів управління та виявлено, що принципи диференційовані на загальні (класичні, властиві будь-якому управлінському процесу) та специфічні (притаманні сталому розвитку).

Харчова промисловість відповідає за виробництво продуктів харчування, які споживаємо щодня. В умовах зростання населення та збільшення попиту на продукти харчування галузь стикається з проблемами з погляду стійкості. Стійкі методи виробництва продуктів харчування стали важливішими, ніж будь-коли, оскільки вони відіграють життєво важливу роль у збереженні навколишнього середовища для майбутніх поколінь.

У ході проведення аналізу сталого розвитку організації ТДВ «Яготинський маслозавод» було зроблено такі висновки. ТДВ «Яготинський маслозавод» є одним з найбільших державних виробників молочної продукції в Україні. У своєму становищі підприємство пройшло довгу та цікаву історію. Наразі акціонерами товариства є фізичні та юридичні особи, які набули право власності на акції товариства у процесі приватизації. Основною метою діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» є здійснення підприємницької діяльності для одержання прибутку в інтересах акціонерів товариства. Компанія випускає понад 36 видів молочної продукції, які успішно реалізує через дистриб'ютерів.

Вищим органом управління ТДВ «Яготинський маслозавод» є Загальні збори учасників. Підприємство має функціональний тип управління, що дає змогу більш точно прослідковувати за всіма процесами на виробництві. Станом на кінець 2022 року фінансове становище ТДВ «Яготинський маслозавод» є задовільним, адже підприємство працює прибутково, прослідковується позитивна тенденція: зростання чистого доходу від реалізації продукції, чистого прибутку.

Зміцнення матеріально-технічної бази підприємства дозволяє залучати фінансові ресурси у більш ліквідні активи, що підвищує фінансову стабільність ТДВ «Яготинський маслозавод», так як веде до прискорення оборотності активів, підвищення ефективності використання коштів.

Станом на кінець 2023 року фінансове становище ТДВ «Яготинський маслозавод» є задовільним, адже підприємство працює прибутково, прослідковується позитивна тенденція: зростання чистого доходу від реалізації продукції, чистого прибутку. Зміцнення матеріально-технічної бази підприємства дозволяє залучати фінансові ресурси у більш ліквідні активи, що підвищує фінансову стабільність ТДВ «Яготинський маслозавод», так як веде до прискорення оборотності активів, підвищення ефективності використання коштів.

Аналіз структури фінансових зобов'язань говорить про переважання короткострокових джерел у структурі позикових коштів, що є негативним фактором, що характеризує неефективну структуру балансу та високий ризик втрати фінансової стійкості. Незважаючи на вищезазначене, дана організація не має ознак банкрутства. Відповідно до показників поточної ліквідності, підприємство ТДВ «Яготинський маслозавод», є платоспроможним.

Структуру фінансового результату можна охарактеризувати як задовільну. Організація отримала прибуток за досліджуваний період. При цьому, у 2023 році він значно збільшився. Для підтримання конкурентоспроможності підприємства запропоновано впровадити цифрові рішення у логістику та придбати електроавтомобілі. Згідно з прогнозованими результатами фінансові показники підприємства суттєво зростуть, що свідчать про доцільність реалізації на практиці заходів, розроблених та запропонованих у рамках даної випускної кваліфікаційної роботи. Таким чином, підприємство ТДВ «Яготинський маслозавод», має всі можливості для поліпшення фінансового стану, підвищення ринкової стійкості, платоспроможності, ліквідності балансу і конкурентоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білявський В. М., Шепута М. М. Реалізація інноваційних проєктів як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2018. № 1(38). С. 131–140.
2. Бондар Т.В. Науково-методичні основи аналізу конкурентоспроможності у системі забезпечення сталого розвитку підприємства. *Екологічний менеджмент у загальній системі управління*. Суми: СумДУ. 2012. С.123-126.
3. Бudyко О. ESG-звітність як інструмент управління сталим розвитком підприємства. 2024.URL: <https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/363>
4. Буркова, Л. А. "Управління сталим розвитком підприємства: від концепції «збереження через розвиток» до уникнення фінансової неспроможності." *Програмний комітет:* 55. <http://www.buhoblic.puet.edu.ua/files/zb-conf-110523.pdf#page=56>
5. Бурлуцька С. В. Стратегія забезпечення пружності сталого розвитку національної економіки: теорія та практика: монографія. Наук. ред. Н. Ю. Рекова. Дніпро: Середняк Т. К., 2016. 320 с.
6. Бурлуцька С. В., Дідашко Ю. І. Циркулярна економіка в контексті сталого розвитку. Наукові праці НУХТ, 2021. №6. Том 27. С. 55-65.
7. Бурлуцька С.В., Бурлуцький С.В. Менеджмент ресурсів в системі локалізації імперативів сталого розвитку бізнес середовища. Часопис економічних реформ, 2020. № 2 (38). С.79-89. DOI: 10.32620/cher.2020.2.10
8. Бурлуцька С.В., Красовський Д.О. Основні засади впровадження моделі «зеленої» економіки в бізнес-процеси підприємств харчової галузі. Комунальне господарство міст. Серія економічні науки. - Харків: Харківський національний університет міського господарства імені О.М.Бекетова, 2021. – Випуск 166. Том 7. С. 28-33.

9. Вартість електроенергії для промисловості
<https://index.minfin.com.ua/ua/tariff/electric/prom/>

10. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко І. М., Педченко Г. П., Прус Ю. О., Яворська Т. І. Підприємництво: інвестиційне забезпечення та економічна безпека: монографія. Мелітополь: Люкс, 2021. 271 с

11. Гречко А.В., Очеретяна О.В. Методи оцінки впливу інтелектуального капіталу на сталий розвиток підприємства. *Бізнес-навігатор*. 2022. Вип. 2 (69). С. 76 – 81.

12. Гречко А., Очеретяна О. Дослідження еволюції наукової думки в аспектах визначення сутності поняття «сталий розвиток підприємства». Підприємництво та інновації. 2020. No 15. С. 37-41. URL: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/15.6>.

13. Гриценко М. Європейський бізнес-саміт про ключові напрямки сталого розвитку: тенденції та драйвери. 2019. URL: <https://delo.ua/business/jeuropejskij-biznes-samit-pro-ključovi-naprjamk-353227/>

14. Гуменюк А. В., Т. С. Ложенко, Механізм управління стійким розвитком промислових підприємств." *Економічного розвитку*: 260. <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/16058/1/%2B2023%20%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%2016.11.23.pdf#page=260>

15. Демченко Павло Сергійович. Управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент. – Виконана у Криворізькому національному університеті, захист у Криворізькому національному університеті МОН України, Кривий Ріг, 2023. <https://www.knu.edu.ua/storage/files/2/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B0/%D0%A1%D0%BF%D0%B5%D1%86%D1%80>

16. Дем'яненко Т. І. Сталий розвиток вітчизняних підприємств в сучасних економічних умовах. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. 2020. Т. 31 (70). № 2. URL: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-2-30>
17. Заблоцький О., Андрусова К., Карвацка Н. (2024). Концепція сталого розвитку як основа формування та оцінки стратегії підприємства. *Грааль науки*, (36), 76–82. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.16.02.2024.011>
18. Звіт про управління ТДВ «Яготинський МСЗ» <https://milkalliance.com.ua/company/inform/yagotinskij-maslozavod/>
19. Інформаційно-методичне забезпечення функціонування соціально-економічних систем різного рівня: колективна монографія / за заг. ред. д-ра економ. наук, проф. О. К. Єлісєєва. Дніпро: ЛІРА, 2018. 309 с
20. Карпенко О. О., Майзель С. П. (2023). Теоретичні аспекти забезпечення сталого розвитку підприємства. *Economic Synergy*, (1), 98–111. <https://doi.org/10.53920/ES-2023-1-8>
21. Квятковська Л.А. Реалізація принципів концепції сталого розвитку в діяльності підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. № 1. С. 85–89
22. Мельник Л. М. Забезпечення сталого розвитку промислових підприємств засобами управління бізнес-процесами: теорія, методологія, практика: монографія. Тернопіль, ФОП Паляниця В. А., 2018. 367 с. https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/25930/22/diser_Melnyk.pdf
23. Менше молока і більше викликів: Україна демонструє стійкість попри внутрішній і глобальний форс-мажор. URL: <http://surl.li/tomdu>
24. Михайленко, О. В. "Теоретико-методологічні аспекти аналізу ресурсів підприємств харчової промисловості." *Сучасні проблеми бухгалтерського обліку та фінансів*: 87. <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/dc6b50a9-97ba-4228-b709-b65df0c3030c/content#page=87>

25. Огляд ринку молока в Україні та світі <https://avm-ua.org/uk/post/oglad-rinku-moloka-v-ukraini-ta-sviti>
26. Офіційний сайт ТДВ «Яготинський маслозавод» <https://milkalliance.com.ua/company/inform/yagotinskij-maslozavod/>
27. Офіційний сайт Державної служби статистики <https://www.ukrstat.gov.ua/>
28. Очеретяна, Олександра Вадимівна. "Теоретичні аспекти оцінки ефективності забезпечення сталого розвитку підприємства." *Редакційна колегія* (2023): 86. URL: <https://www.researchgate.net/profile/Vadym-Polishchuk/publication/372128847>
29. Система «YOU CONTROL»: веб-сайт. URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/00446003/
30. Система Clarity Project <https://clarity-project.info/>
31. Свистович А. П., Любчинський Л. І., Кононенко О. А., Скворцов М. Е., Яригін П. Ю., Цвик С. Р. Принципи формування та структура механізму управління сталим розвитком підприємства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки".* 2024. № 1. doi: URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-1-9536>
32. Своробович Л. М. Організаційно-економічне забезпечення мотиваційної складової в контексті стратегічного управління стійким розвитком підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень : Зб. наук. праць.* 2021. № 1 (76). С. 158-174.
33. Семенюк О.М. Алгоритм комплексної оцінки рівня сталого розвитку підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* 2013. № 6/2. С. 186-189
34. Солосіч О. С., Скоробогатова Н. Є. Безпековий вимір сталого розвитку підприємства: теоретико- методичний аспект. Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки: матеріали 7 Всеукр. наук.- практ. інтернет-конф. молодих учених та студентів (м. Умань, 19-20 листоп. 2020 р.). Умань, 2020. С. 210-213

35. Степаненко Т.О. Теоретичні та методичні засади сталого розвитку підприємства. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2020. Том 31 (40). No 6. С. 136-141.
36. Технологія виробництва соєвого молока <https://agro-business.com.ua/agro/mekhanizatsiia-apk/item/824-pererobka-soi.html>
37. Торгова статистика https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.as
38. Управління сталим розвитком промислового підприємства: теорія і практика: колективна монографія / За ред. д. філософ. н., проф. В. Г. Воронкової, д. е. н., проф. Н. Г. Метеленко. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 588 с.
39. Хомюк Н., Солтис, О. (2023). Харчова промисловість в Україні: тенденції та перспективи розвитку на засадах сталості та інклюзивності. *Сталий розвиток економіки*, (1(46), 141-148. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-46-20>
40. Цілі сталого розвитку: веб-сайт. URL: <https://globalcompact.org.ua/pro-nas/tsilistijkogo-rozvytku/>
41. Шокодько Т.С., Бурлуцька С.В. Управління сталим розвитком підприємства харчової промисловості. «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА У ФОКУСІ ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЕКОНОМІЦІ» [Електронне видання]: збірник тез XX ювілейній міжнародній наукової інтернет-конференції (м. Київ, 9 травня 2024р.). Київ, 2024. С. 16-18
42. Яковенко Я. Ю. Концепція управління стійким розвитком підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2019. Вип. 36. С.75-81
43. The Food Sector and the Sustainable Development Goals URL: <https://ccsi.columbia.edu/content/food-sector-and-sustainable-development-goals>
44. Brundtland G. H. (Ed.) Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. UN General Assembly, 1987. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common->

future.pdf Dairygold launches Ireland's first electric milk truck URL:
<https://www.dairygold.ie/blog/dairygold-launches-irelands-first-electric>

45. Burlutski, S., Burlutski, Sv., Margasova, V. (2022). Methodological and theoretical framework of the concept of the resiliency of support subsystem of the ukrainian national economy in the conditions of shock disturbance. Теоретичні та прикладні питання економіки. 2022. № 2 (45). С. 4-16.

46. Fonterra welcome Milk-E, New Zealand's first electric milk tanker URL:<https://www.fonterra.com/nz/en/our-stories/media/new-zealands>

47. Olaosebikan, T., Egbon, F. and Olayemi, K. (2022) Mathematical Methods Applied to Economy and Sustainable Development Goals. Open Journal of Modelling and Simulation, 10, 283–291. doi: 10.4236/ojmsi.2022.103015. URL: [https://www.scirp.org/\(S\(351jmbntvnsjt1aadkozje\)\)/journal/paperinformation.aspx?p_aperid=117717](https://www.scirp.org/(S(351jmbntvnsjt1aadkozje))/journal/paperinformation.aspx?p_aperid=117717)

48. United Nations. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. UN General Assembly Document A/RES/70/1, 2015. Sustainable Development Goals Knowledge Platform: веб-сайт. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld/publication>

ДОДАТКИ

Додаток А

Дата звіту	15.02.2024
Період	2023 рік, 12 міс
Бухгалтер	Каплій Оксана Олександрівна
КАТОТТГ	UA32040210010094429
Кількість працівників	921

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	1 528.00	1 295.00
первісна вартість	1001	11 581.00	9 526.00
накопичена амортизація	1002	10 053.00	8 231.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	
Основні засоби	1010	390 541.00	415 608.00
первісна вартість	1011	811 917.00	898 932.00
знос	1012	421 376.00	483 324.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	
первісна вартість	1016	0.00	
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	32 020.00	30 570.00
Усього за розділом I	1095	424 089.00	447 473.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	165 465.00	192 592.00
Виробничі запаси	1101	117 522.00	106 103.00
Незавершене виробництво	1102	6 581.00	9 745.00
Готова продукція	1103	37 927.00	70 083.00
Товари	1104	3 435.00	6 661.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	592 908.00	623 833.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	11 642.00	25 628.00
з бюджетом	1135	12 613.00	14.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	56.00	68.00
із внутрішніх розрахунків	1145	806 529.00	831 558.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 977.00	206.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Гроші та їх еквіваленти	1165	7 818.00	41 043.00
Готівка	1166	4.00	2.00
Рахунки в банках	1167	7 814.00	41 041.00
Витрати майбутніх періодів	1170	452.00	0.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	4 470.00	2 165.00
Усього за розділом II	1195	1 604 930.00	1 717 107.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	2 029 019.00	2 164 580.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3 797.00	3 797.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	0.00	
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	1 528.00	1 528.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	679 715.00	934 870.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	685 040.00	940 195.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0.00	
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	27 913.00	13 957.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	225 982.00	225 359.00
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	253 895.00	239 316.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	366 248.00	485 430.00
Векселі видані	1605	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	21 756.00	22 609.00
товари, роботи, послуги	1615	214 804.00	244 287.00
розрахунками з бюджетом	1620	33 616.00	25 101.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	4 681.00	6 811.00
розрахунками зі страхування	1625	2 301.00	2 721.00
розрахунками з оплати праці	1630	7 979.00	9 913.00
за одержаними авансами	1635	641.00	579.00
за розрахунками з учасниками	1640	1 774.00	1 774.00
із внутрішніх розрахунків	1645	409 228.00	154 117.00
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	24 879.00	31 639.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	6 858.00	6 899.00
Усього за розділом III	1695	1 090 084.00	985 069.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	2 029 019.00	2 164 580.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	4 857 266.00	3 736 091.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	3 979 309.00	3 090 847.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	877 957.00	645 244.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	19 109.00	47 017.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	44 464.00	37 602.00
Витрати на збут	2150	367 149.00	296 742.00
Інші операційні витрати	2180	41 416.00	65 926.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	444 037.00	291 991.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Інші фінансові доходи	2220	1 836.00	1 745.00
Інші доходи	2240	1 390.00	882.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	138 408.00	116 777.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270		0.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	308 855.00	177 841.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-53 695.00	-22 202.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	255 160.00	155 639.00

Дата звіту	22.02.2022
Період	2021 рік, 12 міс
Бухгалтер	Каплій Оксана Олександрівна
КАТОТТГ	UA32040210010094429
Кількість працівників	901

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	4 784.00	2 901.00
первісна вартість	1001	11 896.00	11 532.00
накопичена амортизація	1002	7 112.00	8 631.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	
Основні засоби	1010	444 946.00	417 251.00
первісна вартість	1011	733 629.00	773 761.00
знос	1012	288 683.00	356 510.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	
первісна вартість	1016	0.00	
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	52 495.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	936.00
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	19 734.00	11 491.00
Усього за розділом I	1095	521 959.00	432 579.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	166 210.00	165 657.00
Виробничі запаси	1101	80 177.00	75 361.00
Незавершене виробництво	1102	5 528.00	6 854.00
Готова продукція	1103	75 317.00	80 394.00
Товари	1104	5 188.00	3 048.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	443 374.00	425 104.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	7 737.00	8 229.00
з бюджетом	1135	912.00	1 967.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	19.00	24.00
із внутрішніх розрахунків	1145	389 781.00	495 782.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7 765.00	9 330.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	10 217.00	31 692.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
Готівка	1166	2.00	2.00
Рахунки в банках	1167	10 215.00	31 690.00
Витрати майбутніх періодів	1170	249.00	377.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	1 182.00	3 879.00
Усього за розділом II	1195	1 027 446.00	1 142 041.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	1 549 405.00	1 574 620.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3 797.00	3 797.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	0.00	
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	1 528.00	1 528.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	587 459.00	524 076.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	592 784.00	529 401.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0.00	
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	41 870.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	201 451.00	205 704.00
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	201 451.00	247 574.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	216 608.00	378 396.00
Векселі видані	1605	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	8 185.00	22 096.00
товари, роботи, послуги	1615	201 194.00	228 624.00
розрахунками з бюджетом	1620	4 840.00	2 338.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	499.00	
розрахунками зі страхування	1625	1 794.00	1 715.00
розрахунками з оплати праці	1630	6 461.00	6 151.00
за одержаними авансами	1635	25.00	142.00
за розрахунками з учасниками	1640	1 790.00	1 774.00
із внутрішніх розрахунків	1645	290 562.00	131 761.00
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	17 938.00	18 337.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	5 773.00	6 311.00
Усього за розділом III	1695	755 170.00	797 645.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	1 549 405.00	1 574 620.00

Додаток Г

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3 103 661.00	3 166 323.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	2 784 504.00	2 657 868.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	319 157.00	508 455.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	23 650.00	3 332.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	33 130.00	33 076.00
Витрати на збут	2150	254 742.00	239 378.00
Інші операційні витрати	2180	34 147.00	15 995.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	20 788.00	223 338.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	1 512.00	2 539.00
Інші доходи	2240	58 650.00	24 903.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	87 142.00	72 302.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270	57 127.00	24 739.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		153 739.00
збиток	2295	63 319.00	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		-24 192.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		129 547.00
збиток	2355	63 319.00	

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445		0.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-63 319.00	129 547.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	2 237 345.00	2 208 944.00
Витрати на оплату праці	2505	168 573.00	163 734.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	38 327.00	35 183.00
Амортизація	2515	79 243.00	62 277.00
Інші операційні витрати	2520	197 946.00	194 806.00
Разом	2550	2 721 434.00	2 664 944.00

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ІНФОРМАТИКИ
TEZPUR UNIVERSITY, ASSAM, INDIA
НАУКОВІ ФАХОВІ ЖУРНАЛИ:
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ»,
«ЮРИДИЧНА НАУКА» та «MIGRATION & LAW»
та наукове видання «ЮРИДИЧНА НАУКА»

«НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА У ФОКУСІ ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЕКОНОМІЦІ»

XX ювілейна Міжнародна наукова Інтернет-конференція
17-18 травня 2024 року

Ukraine - India
2024

*Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці
Ukraine-India, 17-18 травня 2024 року*

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Терент'єва Н.В., Савеленко А. СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ КАВИ В УКРАЇНІ.....	...8
Шокодзько Т.С., Бурлуцька С.В. УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	...13
Євсєєнко Є.Г. ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ КОНСАЛТИНГОВИХ ПОСЛУГ.....	...16

СЕКЦІЯ 2. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Серкутан Т.В., Поліщук А.В. ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ІНВЕСТИЦІЙ.....	...19
Єрмошенко М.М., Фомін С.О. ВИДИ ТА ПОКАЗНИКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	...23

СЕКЦІЯ 3. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК, ДЕРЖАВНА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА, НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ПОЛІТИКА ТА МЕХАНІЗМИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Чередніченко Ю.В., Гитик В.І. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ДОСЛІДЖЕННІ «ЗЕЛЕНИХ» ІТ-ІНІЦІАТИВ БІЗНЕСУ.....	...27
---	-------

СЕКЦІЯ 4. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ

Лисенко В., Щербакова Н. РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОКРАЩЕННІ ВЗАЄМОДІЇ З КЛІЄНТАМИ ТА УПРАВЛІННІ ГОТЕЛЬНОЮ БІЗНЕСОМ.....	...31
---	-------

*Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці
Ukraine-India, 17-18 травня 2024 року*

9. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.07.2022).
10. Державна служба статистики України. Зовнішня торгівля окремими видами товарів за країнами світу Архів 2016–2020. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd/e_iovt/arh_iovt2020.htm (дата звернення: 23.07.2022).
11. Державна служба статистики України. Роздрібний товарообіг підприємств роздрібної торгівлі за товарними групами. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/sr/tsrtp/tsrtp2017_u.htm (дата звернення: 23.07.2022).
12. Державна служба статистики України. Частка продажу підприємствами роздрібної торгівлі товарів, що вироблені на території України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/sr/chprt/chprt2017_u.htm (дата звернення: 23.07.2022).

Бурлуцька Світлана Владиславівна

*доктор економічних наук, професор
професор кафедри економіки праці та менеджменту
Національний університет харчових технологій*

Шокодько Т.С.

здобувачка ОПП «Менеджмент»

УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

В умовах сьогодення розвиток промисловості стає одним з найважливіших національних пріоритетів. Продовольче забезпечення, яке включає виробництво, розподіл, обмін та споживання харчових продуктів, вимагає особливої уваги. Ключова роль у досягненні цієї мети харчовій промисловості. Для України харчова промисловість має особливе значення, оскільки не лише задовольняє внутрішні потреби, а й сприяє налагодженню міжнародних зв'язків, економічному зростанню та забезпеченню економічної та продовольчої безпеки.

*Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці
Ukraine-India, 17-18 травня 2024 року*

Особливо актуальним в сьогоденні умовах, коли сучасна модель виробництва та споживання продуктів харчування призводить до деградації навколишнього середовища, є продовольча безпека як один з головних елементів сталого розвитку. Підприємства все більше розуміють свою відповідальність за приведення своєї діяльності до принципів сталого розвитку, затверджені ООН [1].

Питання сталого розвитку підприємств харчової промисловості все більше порушуються разом із зростанням виробництва продуктів харчування, ефективним використанням економічних та інтелектуальних ресурсів, підвищенням добробуту та якості життя населення, стабільним та збалансованим природокористуванням.

Основними стовпами управління сталим розвитком підприємств харчової промисловості є наступні:

1. Корисні продукти. Продукція підприємств харчової промисловості має сприяти більш здоровому та стійкому харчуванню споживачів. Ведення маркетингу здоров'я.

2. Стійке виробництво. Екологічні та соціальні наслідки власної діяльності харчових компаній, їх вплив на навколишнє середовище.

3. Стійкий ланцюг формування вартості. Сприяння стійкому розвитку для робітників, виробників та груп вверх та вниз по ланцюгу формування вартості в екосистемах, в яких вони працюють.

4. Соціальна відповідальність. Вплив підприємства на суспільство, сприяння суспільному благополуччю та розвитку соціальних благ.

В табл.1 представлено складові управління сталим розвитком ТДВ «Яготинський МСЗ».

Таблиця 1.

Складові управління сталим розвитком ТДВ «Яготинський МСЗ»

Складова	Характеристика
Економічна	Вартість активів на підприємстві має тенденцію до зростання. Чистий дохід та чистий прибуток також за останні три роки мали тенденцію до зростання. Підприємство є фінансово стійким, має низьку ймовірність банкрутства, є платоспроможним та може відповідати за своїми зобов'язаннями. Проте підприємство залежить від кредиторів, так як в структурі фінансування переважають позикові кошти, що створює фінансові ризики. Підприємство перевіряє контрагентів на екологічність бізнесу, тобто їх доброспорядність як платника податків, так і в діловому спілкуванні.
Екологічна	Підприємство впроваджує екологічну політику на засадах «зеленої економіки». Встановлені сучасні СІЗ-мийки, які дозволяють контролювати потік води та економити як воду так і кількість миючих засобів. Також на підприємстві здійснюється управління відходами та створений спеціальний майданчик для них. Здійснюється контроль зам обсягами викидів парникових газів, щоб не перевищувати норму. З метою зменшення споживання електроенергії підприємство використовує частотні перетворювачі та компенсуючі пристрої, а для освітлення всіх приміщень використовують лише люмінесцентні лампи, які утилізуються в спеціальних закритих контейнерах.
Соціальна	На підприємстві спостерігається позитивна динаміка зростання оплати праці. Під час набору персоналу застосовується гедерноорієнтований підхід. Велику увагу приділяють створенню сприятливих умов праці. На підприємстві функціонує служба охорони праці. Підприємство допомагає персоналу у складних життєвих обставинах, розроблені програми благополуччя. Окрім того, ТДВ «Яготинський МСЗ» задіяний у благодійних проєктах.

Джерело: складено автором на основі [2]

Розглянувши складові управління сталим розвитком ТДВ «Яготинський МСЗ» можна зробити висновок, що на підприємстві втілюються окремі аспекти концепції сталого розвитку, проте вони знаходяться ще на початковому етапі. Найбільше уваги приділяється екологічній складовій, так як підприємства у харчовій сфері підлягають державному контролю в частині викидів в атмосферне повітря та водойми, поводження з відходами і т.п. Основною проблемою управління сталим розвитком ТДВ «Яготинський МСЗ» є досягнення балансу між соціально-економічними цілями сталого розвитку та екологічними. Варто відзначити, що всі екологічні ініціативи, які запроваджує підприємство потребує значних інвестицій, тому основною задачею управлінців є поєднання екологічних ініціатив та економічного ефекту від них у вигляді економії витрат.

*Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці
Ukraine-India, 17-18 травня 2024 року*

Отже, в харчовій промисловості, в процесі управління сталим розвитком, використовують загальні цілі та інструменти, проте на перший план виходить сама продукція [3]. Так, як саме продукти харчування покликані вирішити питання продовольчої безпеки в світі. За допомогою розвитку харчової промисловості можливо досягти 8 з 17 цілей сталого розвитку, а саме: боротьба з голодом, добре здоров'я, чиста вода та санітарія, відповідальне виробництво, життя, економічне зростання, партнерство та життя на суші. Проте не варто забувати, що не досягнення цілей сталого розвитку в одній із цих сфер нівелює успіхи підприємства в інших сферах діяльності. Головне, щоб досягнення соціально-економічних цілей не створювали конфлікт екологічним.

Список використаних джерел:

1. Бурлуцька С. В. Стратегія забезпечення пружності сталого розвитку національної економіки: теорія та практика : монографія / С. В. Бурлуцька; Н. Ю. Рекова. – Дніпропетровськ: Середняк Т. К., 2016. – 320 с.
2. Офіційний сайт ТДВ «Яготинський МСЗ» URL: <https://milkalliance.com.ua/company/inform/yagotinskij-maslozavod/>
3. Хомюк Н., Солтис, О. Харчова промисловість в Україні: тенденції та перспективи розвитку на засадах сталості та інклюзивності. Сталій розвиток економіки (1(46), 141-148. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-46-20>